

Raportti Suomen elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman toteutumisesta vuodelta 2019

Suomen toimittama vuosikertomus ajalta 1.1.2019 - 31.12.2019

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Päiväys:	28.8.2020
Asianumero:	241/00.01.02.00.01/2020
	Ruokavirasto
Linja, osasto ja/tai yksikkö:	Elintarvikeketjulinja
Hyväksyjä:	Pia Mäkelä
Laatija/laatijat:	Leena Räsänen, Terhi Laaksonen, Hanna Korttemaa, Marika Jestoi, Tuuli Koskimies, Katri Klingberg, Mariella Aalto-Araneda, Ritva Vallivaara-Pasto, Leena Pietilä, Sinikka Marmo, Miia Kauremaa, Sirpa Kiviruusu, Taina Mikkonen, Ulla Oksanen, Mira Liiri, Beata Meinander, Niina Matilainen
Lisätietoja:	Leena Räsänen, Terhi Laaksonen, Hanna Korttemaa

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO.....	4
2 MONIVUOTISEN KANSALLISEN VALVONTASUUNNITELMAN TEHOKKAAN TOIMINNAN VARMISTAMISEKSI TOTEUTETUT TOIMENPITEET JA NIIDEN TULOKSET	8
3 MONIVUOTISIIN KANSALLISIIN VALVONTASUUNNITELMIIN TEHDYT MUUTOKSET	13
4 MAKSUT.....	14
5 ELINTARVIKKEET JA ELINTARVIKETURVALLISUUS.....	14
5.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta	15
5.2 Toimijoiden ja laitosten virallinen valvonta	15
5.3 Viralliset tarkastukset, jotka edellyttävät toimivaltaisten viranomaisten henkilöstön tai edustajien jatkuvaa tai säännöllistä läsnäoloa toimijoiden tiloissa	17
5.4 Tuotteita/tavaroita koskevat viralliset tarkastukset jaoteltuna horisontaalisen säännön ja elintarvikeryhmän mukaan	18
5.5 Vaatimustenvastaisuudet.....	22
6 MUUNTOGEENISTEN ORGANISMIEEN TARKOITUKSELLINEN LEVITTÄMINEN YMPÄRISTÖÖN ELINTARVIKKEIDEN JA REHUIEN TUOTANTOA VARTEN.....	29
6.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta	29
6.2 Viralliset tarkastukset.....	29
6.3 Vaatimustenvastaisuudet.....	30
7 REHUT JA REHUTURVALLISUUS	30
7.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta	31
7.2 Viralliset tarkastukset.....	31
7.3 Vaatimustenvastaisuudet.....	32
8 ELÄINTEN TERVEYTTÄ KOSKEVAT VAATIMUKSET.....	33
8.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta	33
8.2 Viralliset tarkastukset.....	34
8.3 Vaatimustenvastaisuudet.....	36
9 ELÄIMISTÄ SAATAVISTA SIVUTUOTTEISTA JA NIISTÄ JOHDETUISTA TUOTTEISTA IHMISTEN JA ELÄINTEN TERVEYDELLE AIHEUTUVIEN RISKIEN EHKÄISEMINEN JA MINIMOIMINEN.....	39
9.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta	39
9.2 Vaatimustenvastaisuudet.....	39
10 ELÄINTEN HYVINVOINTIA KOSKEVAT VAATIMUKSET	40
10.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta	40
10.2 Eläinten hyvinvointi maataloilla	41
10.3 Eläinten hyvinvointi kuljetuksen aikana.....	43
10.4 Eläinten hyvinvointi lopetuksen yhteydessä	45
11 SUOJATOIMENPITEET KASVINTUHOOJIIEN TORJUMISEKSI.....	46
11.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta	46
11.2 Viralliset tarkastukset.....	47
11.3 Vaatimustenvastaisuudet.....	47
12 KASVINSUOJELUAINEIDEN MARKKINOILLE SAATTAMINEN JA KÄYTTÖ SEKÄ TORJUNTA-AINEIDEN KESTÄVÄ KÄYTTÖ.....	48
12.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta	48
12.2 Viralliset tarkastukset.....	49
12.3 Vaatimustenvastaisuudet.....	50

13 LUONNONMUKAINEN TUOTANTO JA LUONNONMUKAISTEN TUOTTEIDEN MERKINNÄT	51
13.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta	52
13.2 Viralliset tarkastukset.....	52
13.3 Vaatimustenvastaisuudet.....	53
14 SUOJATTUJEN ALKUPERÄNIMITYSTEN, SUOJATTUJEN MAANTIETEELLISTEN MERKINTÖJEN JA AITOJEN PERINTEISTEN TUOTTEIDEN KÄYTTÖ JA MERKINNÄT	57
14.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta	57
14.2 Viralliset tarkastukset.....	57
14.3 Vaatimustenvastaisuudet.....	58

1 JOHDANTO

Tässä yhteenvetoraportissa on esitetty Elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman 2015-2020 ([VASU](#)) toteutuminen vuonna 2019. Raporttiin on koostettu elintarvikeketjun viranomaisvalvonnan vaikuttavuus ja tulokset, valvonnassa havaitut puutteet sekä puutteista annetut seuraamukset Euroopan komission asetuksen ([EU 2019/723](#)) edellyttämässä muodossa. Elintarvikeketjun valvontaviranomaisten verkoston muodostavat kunnat, Aluehallintovirastot, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY), Tulli, Rajavartiolaitos, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, Puolustusvoimat, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes sekä Ruokavirasto. Lainsäädännön valmistelusta ja kehittämisestä vastaa maa- ja metsätalousministeriö.

Yhteenvetoraportti pohjautuu yksittäisten valvontasektoreiden (kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys; eläinten terveys ja hyvinvointi; elintarvikkeet, rehut ja luonnonmukainen tuotanto) laatimisiin tarkempiin analyysiin oman toimintansa tuloksista ja onnistumisesta vuonna 2019. Sektorikohtaiset raportit julkaistaan [Ruokaviraston internet-sivuilla](#).

EU:n uutta asetusta virallisesta valvonnasta ([\(EU\) 2017/625](#), nk. virallista valvontaa koskeva asetukset) sovellettiin pääsääntöisesti joulukuusta 2019 ja siihen valmistauduttiin laajalti eri sektoreilla yhdessä niin viranomaisverkostossa kuin asiakkaidenkin kanssa. Asetuksen tavoitteena on varmistaa:

- ihmisten terveys, mukaan lukien elintarviketurvallisuus, elintarvikkeiden laatu ja terveellisyys,
- eläinten terveys,
- kasvien terveys,
- eläinten hyvinvointi,
- kuluttajien suojeleminen, mukaan lukien harhaanjohtamisen estäminen,
- ympäristön suojelu.

Asetuksella varmistetaan myös elintarvikeketjun valvonnan yhdenmukaisuutta, tehokkuutta, jäljitettävyyttä ja riskiperusteisuutta, jotka kaikki ovat olleet Suomessa pääsääntöisesti hyvällä tasolla. Ilman jatkuvaa ja ajantasaista opastusta, neuvontaa, koulutusta, valvontaa, riskinarviointia ja kattavaa laboratoriovalmiutta hyvän tason ylläpito ei kuitenkaan ole mahdollista.

Kaikilla asetuksen piiriin kuuluvilla sektoreilla painotetaan toimijan vastuuta toimintansa ja tuotteidensa säädöstenmukaisuudesta. Viranomaisten tehtävänä on varmistaa valvonnalla vaatimusten noudattamista ja tukea asiantuntemuksellaan yrittäjien toimintaa ja toiminnalle asetettujen vaatimusten tuntemusta. Valvonnan tuloksilla voidaan siten todentaa ja osoittaa myös toiminnan ja tuotteiden vaatimustenmukaisuutta ja laatua, mikä toimii myös kilpailuetuna säädösten mukaan toimiville toimijoille.

Elintarvikeketjun viranomaisille VASUssa määritetyt strategiset vaikuttavuuspäämäärät vuodelle 2019 olivat:

- elintarvikeeturvallisuuden, eläinten terveyden ja kasvinterveyden korkea taso säilyy,
- eläinten hyvinvointi paranee,
- korkealaatuisen ruoan tuottamisen edellytykset turvataan ja maa- ja elintarviketalouden tuotantokyky kasvaa,
- maa-, metsä- ja elintarviketalous sopeutuvat kestävästi ilmastonmuutokseen,
- elintarvikeketjun toiminnan vastuullisuus voidaan todentaa,
- turvallisella ravitsemuksella edistetään hyvinvointia.

Näiden päämäärien toteutumista seurattiin vuosien 2015-2018 aikana yhteiskunnallisen vaikuttavuuden indikaattoreiden avulla. Ruokaviraston perustamisen 1.1.2019 jälkeen viranomaistoiminnan vaikuttavuutta todennettiin indikaattoreiden sijaan valvonnan ja seurannan tuloksilla sekä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan vaikuttavuustavoitteiden toteutumisella (Taulukko 1.1). Hallinnonalan vaikuttavuustavoitteet ovat suurelta osin samat, kuin aikaisemmat vaikuttavuusindikaattorit.

Tunnuslukujen perusteella:

- elintarvikeeturvallisuuden taso Suomessa on edelleen korkea,
- kuluttajat voivat luottaa elintarvikkeiden ja luomutuotteiden turvallisuuteen ja aitouteen varsin hyvin,
- eläintautitilanne on säilynyt hyvänä: tuotantoeläimissä ei todettu helposti leviäviä tai vaarallisia eläintauteja,
- eläinsuojeluvalvonta on ollut tehokasta ja vaikuttavaa ja varmistanut osaltaan eläinten hyvinvointia maassamme; vaikuttavuudessa on tosin edelleen alueellisia eroja,
- kasvintuhoojatilanne on pysynyt hyvänä: uusia vaarallisia kasvintuhoojia ei ole asetunut pysyvästi maahan,
- kotimainen raaka-ainetuotanto oli tuotantopanosten osalta kunnossa toimivan ja turvallisen ruokajärjestelmän varmistamiseksi.

Elintarvikeketjun valvonnan koordinaatioryhmän keskeiset johtopäätökset vuoden 2019 valvontatulosten perusteella olivat:

- Suomessa syödään turvallista ruokaa; maatalouden tuotantopanokset ovat korkealaatuisia ja turvallisia; eläin- ja kasvitautitilanne on hyvä,
- säädöksiä noudattaneiden toimijoiden osuus on suuri; viranomaisvalvonnan vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista tukivat edelleen myönteinen kehitys toimijoiden vastuullisessa suhtautumisessa säädösten vaatimuksiin.

VASU toimi edelleen koko elintarvikeketjun valvonnan suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana sekä valvontaviranomaisten työn suunnittelun, ohjauksen ja koordinaation välineenä. Viranomaisten yhteisen kehittämisen keskeisenä foorumina sekä toiminnan yhteensovittamisen ja yhteistyön varmistamisen työkaluna toimi Elintarvikeketjun valvonnan koordinaatioryhmä, jossa ovat edustettuna kaikki elintarvikeketjun valvontaan osallistuvat toimivaltaiset viranomaiset. Tämän lisäksi jokaisella valvontasektorilla ja -järjestelmällä on omat, tiiviit yhteistyömuotonsa ja -kanavansa viranomaisverkostonsa puitteissa. Erityisenä esimerkkinä viranomaisyhteistyön edistämisestä on vuonna 2019 toteutettu maatilavalvontojen yhdistämiskokeilu, joka tähtäsi toimijoiden hallinnollisen taakan keventämiseen.

Viranomaisten tavoitteena on viranomaisvalvonnan vaikuttavuuden jatkuva lisääminen. Keskeisinä toimintatapoina tässä painottuvat ennakointi, valvonnan riskiperusteisuuden ja todentamismenetelmien edistäminen, sekä asioiden avoin valmistelu ja vuorovaikutuksen lisääminen sidosryhmien kanssa. Viranomaisvalvonta ja sen julkiset valvontatulokset hyödyttävätkin yhä enenevässä määrin myös yritysten toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä, mikä on havaittavissa esimerkiksi ongelmien syntyminen estämisessä sekä elintarvikeketjun kansainvälisen kaupan edellytysten tukemisessa.

Vuoden 2019 viranomaisvalvonnan osalta keskeisinä onnistumisina voidaan pitää vaarallisten eläin- ja kasvitautien maahantulon torjumista sekä korkean elintarviketurvallisuuden tason säilymistä. Näiden ohella onnistumisia olivat muun muassa valvonnan riskiperusteisuuden kehittyminen edelleen sekä valvonnan digitalisaatiohankkeiden eteneminen esimerkiksi sähköisten asiointipalveluiden muodossa. Valvonnan vaikuttavuuden parantamiseksi kehitettiin uudenlaisia toimintatapoja ja -välineitä (verkkokoulutusmateriaalit, etäkokoukset, valvontaverkostot), joilla edistettiin viranomaisyhteistyötä valvonnan yhdenmukaisuuden edistämiseksi. Valvontajärjestelmien tueksi liitettiin myös nopea riskinarviointiprosessi, mikä edistää toimintakykyä ennakoimattomissa tilanteissa.

Elintarvikeketjun valvonnan koordinaatioryhmän mukaan erityisiä onnistumisia vuonna 2019 olivat:

- valvonnan riskiperusteisuuden kehittyminen,
- viranomaisten välinen yhteistyö sekä yhteistyö muiden sidosryhmien kanssa,
- toimijoiden ohjauksen ja neuvonnan lisääntyminen ja sen välittyminen valvontatuloksiin.

Erityisiä haasteita toiminnalle aiheuttivat eräiden tietojärjestelmien käyttöönotossa koetut ongelmat. Viranomaisten on myös entistä tehokkaammin varmistettava valvontatoimenpiteiden loppuunsaattaminen ja niiden seuranta. Joillakin alueilla viranomaisvalvonta on vähäistä tai alueellisesti epätasaista, joten tätä on edelleen kehitettävä valvonnan yhdenmukaisuuden edistämiseksi.

Elintarvikeketjun valvonnan koordinaatioryhmän johtopäätösten mukaan valvonnan erityisiä kehittämiskohteita ovat:

- riskiperusteisuuden kehittäminen edelleen: viranomaisten asiantuntijuus ja mahdollistavan roolin säilyttäminen,
- tietojärjestelmien kehittäminen sekä valvonnan yhdenmukaisuuden edelleen edistäminen niitä hyödyntäen,
- elintarvikeketjun valvonnan eritasoisten tunnuslukujen ja mittareiden jatkokehitys.

Taulukko 1.1 MMM:n hallinnonalan vaikuttavuustavoitteiden kehitystä kuvaavat, erityisesti elintarvikeketjun valvontaa kuvaavat tunnusluvut (valtiontilinpäätöksessä raportoidut tiedot) 2016 - 2019.

Tunnusluku		Tavoite	Toteuma 2016	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Analyyysi 2019 (mikäli tavoite ei täyttynyt)
Vaarallisia tai helposti leviäviä eläintauteja (kpl)		0	0	13	5	1	Yhdellä luonnonvaraisella villisiällä todettiin Aujeszkyin taudin vasta-aineita.
Vaarallisia kasvintuhoojia (uusia pysyvästi) (kpl)		0	0	0	0	0	
Eläinten hyvinvointikorvauksia saaneiden tilojen osuus kotieläintiloista (%)		kasvaa	48	50	52	58	
Raportoidut elintarvikeväli- teiset ruokamyrkytys-epi- demiat (kpl)	Määrä (kpl)	<45	56	39	73	50	Norovirus edelleen epidemioiden yleisin tunnistettu taudinaiheuttaja.
	Sairastuneiden määrä (kpl)	<1000	1392	506	1475	919	
Salmonellan esiintyvyys	Elintarviketuotanto-eläimissä ja elintarvikkeissa	<1	<1	<1	<2	<1	
	Elintarviketuotanto-eläinten rehuissa	0	0	0	0	0	
Oiva-huoneistotarkastuksissa parhaimpien tason saavuttaneet kohteet (%)		>85	>85	87	87	87	
Vaatimukset täyttävien valvontakohteiden osuus (%)	Maatalouden tuotantopanokset (siemenet, lannoitevalmisteet, kasvinsuojeluaineet, rehut)	>95	>95	90	93	93	Valvonnan riskiperusteisuuden edistyminen vaikuttaa usein vähentävästi vaatimusten täyttävien kohteiden osuuteen.
	Luonnonmukainen elintarvikeketju	>95	>95	98	99	98	
	Otantaan perustuva eläinsuojeluvalvonta	>85	>85	88	82	70	Valvonnan riskiperusteisuuden edistyminen vaikuttaa usein vähentävästi vaatimusten täyttävien kohteiden osuuteen.

2 MONIVUOTISEN KANSALLISEN VALVONTASUUNNITELMAN TEHOKKAAN TOIMINNAN VARMISTAMISEKSI TOTEUTETUT TOIMENPITEET JA NIIDEN TULOKSET

Kukin toimivaltainen viranomainen vastasi ensisijaisesti itse oman toimintansa laadusta ja siihen liittyvästä toiminnan vaikuttavuuden ja tehokkuuden todentamisesta. Koko valvontaketjun onnistumista arvioitiin erityisesti elintarvikeketjun valvonnan hallinnonalan vaikuttavuustunnuslukujen (Kappale 1) ja muiden tunnuslukujen avulla, sekä arviointi- ja ohjauskäynteillä. Valvontaketjun onnistumista arvioitiin lisäksi Elintarvikeketjun valvonnan koordinaatioryhmässä, Ruokaviraston järjestämässä sektorikohtaisissa johdon katselmuksissa sekä koko Elintarvikeketjun yhteisessä johdon katselmuksessa.

KASVINTUOTANNON EDELLYTYKSET JA KASVINTERVEYS

Kasvintuotannolle VASUssa asetettujen vaikuttavuustavoitteiden voidaan arvioida toteutuneen hyvin. Valvontaviranomaisten toimenpiteillä varmistettiin, että toimijat tuntevat säädösten vaatimukset, toimivat niiden mukaisesti, ja että markkinoilla olevat tuotteet ovat säädösten mukaisia. Kasvinterveyden tila on hyvä ja tuotantopanokset täyttivät niiden laadulle ja turvallisuudelle asetetut vaatimukset. Tämän voidaan puolestaan arvioida edistäneen toimijoiden kilpailukykyistä elinkeinotoimintaa ja varmistaneen elintarvikkeiden raaka-aineiden turvallisuutta.

Kasvintuotannon sektoreilla havaitut puutteet johtuivat usein toimijoiden ja viljelijöiden tietämättömyydestä tai ymmärtämättömyydestä säädösten vaatimuksista. Osa poikkeamista johtui selvästi myös tahallisuudesta ja välinpitämättömyydestä. Tärkeää on seurata, onko peptosten määrä nousussa. Tarvittaessa asiaan on puututtava yhteistyössä muiden viranomaisien, kuten poliisin ja verohallinnon kanssa. Etäkauppa on kasvava trendi kaikilla sektoreilla, joten sen valvontaan kohdennetaan resursseja nykyistä enemmän.

Kasvintuotannon edellytysten ja kasvinterveyden valvontaan ei kohdistunut ulkopuolisia auditointeja vuoden 2019 aikana. Sisäisiä auditointeja toteutettiin kaksi: siementarkastusprosessi ja Touko-järjestelmä. Arviointi- ja ohjauskäyntejä toteutettiin vuoden 2019 aikana 20 kpl. Auditointihavainnot koskivat mm. Toukon käytön laajentamistarvetta. Pääosin valvontaa tekevien ELYjen, kuntien YTA-alueiden ja valtuutettujen näytteenottajien työ on hyvällä tasolla ja valvonta tulee hoidetuksi. Arviointi- ja ohjauskäyntien poikkeamat koskivat käytettyä näytteenottotekniikkaa.

Erityinen tunnusluku kasvintuotannon edellytysten ja kasvinterveyden alueella: Vaatimukset täyttävien toimijoiden osuus (ELY-keskusten tarkastamat): toteuma 91 % (tavoite 90 %).

Kasvinterveys

Kasvinterveyden tila on säilynyt hyvänä eikä uusia kasvintuhoojia todettu asettuneen Suomeen pysyvästi. Markkinoitavat, maahan tuotavat ja maasta vietävät kasvituotteet täyttävät lainsäädännön asettamat vaatimukset. Toimijat tietävät ja hallitsevat omaan toimintaansa liittyvät kasvinterveydelliset riskit ja vaatimukset. Vaikuttavuutta on saatu aktiivisella viestinnällä, koulutuksella ja yhteydenpidolla toimijoiden kanssa. Sähköistä asiointipalvelua kehitettiin ja otettiin käyttöön Traces-järjestelmä.

Tarkastukset saatiin pääsääntöisesti tehtyä suunnitelman mukaan. Valvonnasta 40 % suuntau-tui tuonnin ja 37 % kartoituksiin ja tuotannon valvontaan. Valvonnasta 65 %

kohdennettiin puutavara- ja metsäkohteisiin. Vientiä varten myönnettiin 12 761 kasvinterveystodistusta. Kasvintuhoojahavainnot ja poikkeamat olivat tavanomaisia ja tahallisia väärinkäytöksiä ei havaittu. Maahantuontikieltoja annettiin 27 kpl, markkinointikieltoja 50 kpl ja uusia kasvintuhoojaesiintymien torjuntapäätöksiä tehtiin 20 kpl. Yleisin löydös oli alppiruisun versopolte, josta tehtiin 31 havaintoa. Puisista pakkausmateriaaleista ei löydetty mäntyankeroista, mutta yhdeksässä tapauksessa niistä löydettiin muita eläviä sukkulamatoja, mikä viittaa siihen, ettei puuta oltu käsitelty riittävästi karanteenituhoojien leviämisen estämiseksi. Peruna-ankeroista ja perunan vaalearengasmätää todettiin edelleen niillä saastuneilla tiloilta. Vantaalla sijaitsevalta aasianrunkojäärän esiintymäalueelta ei ole todettu yhtään runkojäärää vuoden 2015 jälkeen. Kasvihuonetuotannon karanteenituhoojakartoituksessa löydettiin kaksi virustautia, joita ei ole aiemmin todettu Suomessa: paprikan lievä läikkävirus ja hortensian rengaslaikkuvirus. Yleisenä havaintona voidaan todeta, että kasvintuhoojia kulkeutuu Suomeen eniten sisämarkkinoilta tulevien tuotteiden mukana.

Uuden kasvinterveyslainsäädännön myötä (voimaan 14.12.2019) toimijoiden tietämystä tulevan uuden lainsäädännön tuomista muutoksista pyrittiin lisäämään koko vuoden ajan tarkastuskäynnillä tehtävällä neuvonnalla, jakamalla ohjeita ja esitteitä sekä viestinnän keinoin (tiedotteet, lehtikirjoitukset, esitelmät). Uuden lainsäädännön myötä kasvipassia käyttävien toimijoiden on suoritettava Ruokaviraston järjestämä kasvinterveyden verkkokoulutus, jotta voidaan varmistua siitä, että heillä on kasvipassin myöntämiseksi tarvittava riittävä osaaminen. Tätä koulutusta valmisteltiin vuonna 2019 ja koulutus avautuu alkuvuoden 2020 aikana. Useita toimija- ja sidosryhmiä koulutettiin uuden lainsäädännön mukaiseen toimintaan erilaisissa tilaisuuksissa.

Palautteena vientimaista saatiin neljä notifikaatiota, joista kolme oli puisen pakkausmateriaalin ISPM 15 -merkintäpuutetta ja yksi kasvisten asiakirjapuute.

Kasvinsuojeluaineet

Tukes osallistui yhdessä Tullin kanssa Europolin koordinoimaan laittomien kasvinsuojeluaineiden Silver Axe IV -valvontaoperaatioon. Nettikaupan valvonnassa tehtiin Pohjoismaista kemikaalivalvonnan yhteistyötä. Vuoden 2019 valvonnan perusteella kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisessa noudatetaan pääsääntöisesti lainsäädännön velvoitteita. Kasvinsuojeluaineiden verkkokaupassa havaittiin kuitenkin paljon puutteita kasvinsuojeluaineiden markkinointia koskevan sääntelyn ja muun kemikaalilainsäädännön noudattamisessa. Valvontaa tulee kohdentaa myös väärennettyjen kasvinsuojeluaineiden valvontaan, sillä kyseiset valmisteet on tunnistettu EU-tasolla merkittäväksi haasteeksi. Haasteeseen vastaaminen vaatii kansainvälistä yhteistyötä. Toimijoiden tietämyksen kasvinsuojeluaineisiin liittyvistä velvoitteista voidaan olettaa olevan korkea, sillä lähes kaikki kasvinsuojeluaineiden ammattikäyttäjät ja myyjät ovat suorittaneet kasvinsuojeluinnetutkinnon. Tutkinnon avulla varmistetaan, että toimijat osaavat käyttää ja myydä kasvinsuojeluaineita vastuullisesti. Kasvinsuojeluaineasioista kerrottiin vuonna 2019 kansantajuisesti viestintäkampanjalla, johon sisältyi mm. aktiivinen Twitter-tiedottaminen.

Kasvinsuojeluaineiden käytön valvontaa ei tehty täysin suunnitelman mukaisesti kaikilla alueilla, mutta täydentävien ehtojen valvonnan yhteydessä kasvinsuojeluaineiden käyttöä valvottiin 1,1 % EU:n suoria tukia ja tiettyjä osarahoitteisia viljelijätukia hakeneista viljelijöistä. Lisäksi ympäristökorvauksen valvonnan yhteydessä valvottiin kasvinsuojeluaineiden käyttöön liittyviä vaatimuksia 5 %:lta ympäristökorvausta hakeneista tiloista. Kasvinsuojeluaineiden valvonnan perusteella kasvinsuojeluaineiden käyttöä koskevaa lainsäädäntöä noudatetaan pääsääntöisesti hyvin, mutta puutteita havaittiin noin 12 %:lla valvotuista maataloista. Ongelmia olivat mm. puutteellinen kirjanpito, varastoinnin puutteet, sellaisten kasvinsuojeluaineiden käyttö, joita ei ollut käyttöhetkellä Suomessa hyväksytty sekä myyntipäällisyysmerkintöjen

rikkomukset. Koska puutteita havaittiin tiloilla varsin vähän, voidaan katsoa, että viljelijät ovat tietoisia kasvinsuojeluaineisiin liittyvistä velvoitteista.

Lannoitevalmisteet

Lannoitevalmisteiden tuotevalvonnan painopisteenä oli kiertotaloustuotteet eli teollisuuden sivutuotteet ja jätteet, joita käytetään lannoitevalmisteiden raaka-aineena tai sellaisenaan lannoitevalmisteena. Valmistuksen valvonnassa painotettiin raaka-aineiden ja laitoshyväksynnän vastaavuutta sekä sitä, onko raaka-aineissa tapahtunut muutoksia ja miten ne on huomioitu laitoksen toiminnassa ja tuotetiedoissa. Näytemäärä ja analyysimäärä pienentyivät, mutta havaittujen puutteiden määrä lisääntyi, joten valvonnan riskiperusteisessa kohdentamisessa onnistuttiin hyvin. Orgaanisissa lannoitevalmisteissa havaittiin puutteita epäorgaanisia tuotteita enemmän.

Siemen

Siemenen sertifiointi sujui suunnitelmien mukaan ja viljelystarkastettu ala oli lähes 40 000 ha. Yleisin hylkäyssyy oli edelleen hukkakaura. Siemenkaupan markkinavalvonnassa havaitut puutteet ovat vähentyneet, mutta toisaalta puutteet johtavat seuraamuksiin noin 30 % tapauksista, joten vaikuttavuus on parantunut. Yhtenä valvonnan painopisteenä oli luomusiemenmarkkinoiden ongelmiin puuttuminen.

ELÄINTEN TERVEYS JA HYVINVOINTI

Eläinten terveydelle ja hyvinvoinnille asetetut vaikuttavuustavoitteet saavutettiin pääosin hyvin. Valvonnassa havaitut yksittäiset laiminlyönnit eivät vaikuttaneet laajemmin eläinten terveyteen ja hyvinvointiin tai eläintautien leviämiseen maassa. Otantavalvonnoissa todetut laiminlyönnit osoittavat myös sen, että valvonnan riskiperusteinen kohdentaminen toimii hyvin. Alue- ja paikallistason virkaeläinlääkärijärjestelmä on perusta luotettavalle valvonnalle.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnassa todettuihin puutteisiin ei ole selvää yksittäistä syytä, vaan kyse on monitahoisista tekijöistä ja ne vaihtelevat eri eläinlajien välillä. Lemmikki- ja harraste-eläinten pitäjien laiminlyöntien taustalla on usein tietämättömyyttä. Vakavimpiin ongelmiin liittyy yleensä eläinten omistajien sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia. Ammattimaisessa eläintenpidossa laiminlyöntien taustalla on harvemmin tiedonpuute. Tyypillisiä syitä voivat olla eläinten omistajien ja hoitajien turtuminen, jaksamisen väärinarviointi, säädösten noudattamisen kalleus ja alan lisääntyneet tuottavuusvaatimukset.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan kohdistui kaksi ulkopuolista auditointia vuonna 2019. Komission toteuttamassa Laadunvalvonta ja eläinten hyvinvointia koskevien indikaattorien käyttö -tarkastuksessa ei todettu suosituksiin johtavia poikkeamia. Komission tuontivalvontaa koskevassa auditoinnissa ei todettu poikkeamia eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen osalta. Ruokavirasto teki kaksi eläinsuojeluvalvontaa koskevaa arviointi- ja ohjauskäyntiä teurastamoihin. Viranomaisvalvonnan todettiin toimivan kokonaisuutena hyvin, mutta joitain puutteita todettiin dokumentoinnissa sekä havaittiin muutamia lainsäädännön vastaisia käytänteitä. Aluehallintovirastot toteuttivat yhteensä 10 arviointi- ja ohjauskäyntiä kuntiin eläinten terveyden ja hyvinvoinnin alueella.

Eläinten terveys

Eläintautien torjunnassa onnistuttiin hyvin. Tuotantoeläimissä ei todettu helposti leviäviä tai vaarallisia eläintauteja. Suomi säilyi edelleen vapaana useimmista valvottavista eläintaukeista. Tuotantoeläinten salmonellatartuntojen määrässä saavutettiin alle 1 % tavoitetaso. Eläintautilainsäädäntöä noudatettiin pääsääntöisesti hyvin. Eläintautiepäilyjen ilmoittaminen tapahtui vaatimusten mukaisesti. Todetut ja epäillyt tautitapaukset hoidettiin tehokkaasti. Suunnitelmallinen eläintautiseuranta pääosin täytti sekä EU-lainsäädännön

vaatimukset että kansalliset tavoitteet. Kunnaneläinlääkärien suorittamassa terveystarkastuksissa jäätettiin jonkin verran alle tavoitetaso.

Eläinten lääkitseminen

Lääkitsemisen valvonnan tavoitteena on varmistaa lääkkeiden lainsäädännön mukainen hallittu käyttö. Mikrobilääkkeiden käyttö Suomessa oli maltillista tuotantoeläimillä ja tuotantoeläin-patogeenien resistenssitilanne on pääosin hyvä. Vuonna 2019 tuotantotiloille tehtiin yhteensä 129 eläinten lääkitsemisen tarkastusta, tämä on hieman vähemmän kuin edellisinä vuosina. Pääosa tarkastuksista kohdistui nautatiloihin. Tarkastuksista tavanomaista suurempi osuus oli epäilyyn perustuvia tarkastuksia, jotka tehtiin meijereissä todettujen antibioottivaikojen takia. Lääkekäytössä tai -kirjanpidossa todettiin tarkastuskäynnillä puutteita 22 tilalla (58 %). Aluehallintovirastot jatkoivat myös hevostallien lääkitsemisvalvontoja. Merkittävällä määrällä (67 %) tiloista todettiin edelleen puutteita, joskin määrä oli laskenut edellisistä vuosista. Eläinlääkärien lääkitsemisvalvonta oli jälleen niin vähäistä, ettei tilanteesta pysty tekemään johtopäätöksiä.

Eläinten merkintä ja rekisteröinti

Eläinten merkintä ja rekisteröintiä valvottiin jäljitettävyyden varmistamiseksi. Valvonnan vaikuttavuustavoitteeksi on asetettu, että tuotantoeläinten merkintä ja rekisteröintiin liittyvässä perusvalvonnassa säädöksiä noudattaneiden tilojen osuus olisi vähintään 65 %. Vuonna 2019 rikkomuksia todettiin 51 %:ssa kaikista valvotuista tiloista, joten tältä osin tavoitteen saavuttamisesta jäätettiin jälleen selkeästi. Vakavia puutteita todettiin 20 %:lla tiloista. Valvonnalle asetetut määrälliset tavoitteet toteutuivat hyvin, kaikkien otantatarkastuksilla valvottavien eläinlajien (naudat, siat sekä lampaat ja vuohet) osalta saavutettiin 3 % valvontavoite.

Eläinten hyvinvointi

Tuotantoeläintilojen hyvinvoinnin otantatarkastusten vaikuttavuustavoite on, että vähintään 85 % tarkastetuista tiloista täyttää vaatimukset. Vuonna 2019 tavoitetta ei edelleenkään saavutettu, vaatimukset täyttyivät 70 %:lla tiloista. Tämä on vähemmän kuin aiempina vuosina, tulos selittyy osin sillä, että valvonnan riskiperusteisuutta on edelleen parannettu. Kiireellisiin toimenpiteisiin jouduttiin ryhtymään vain yhdellä otantavalvonnan tilalla. Kaupallisten eläinkuljetusten valvonnassa tavoitteena on, että vähintään 90 % tarkastetuista eläinkuljetuksista täyttää vaatimukset. Vuonna 2019 tähän tavoitteeseen ei aivan päästy, laiminlyöntejä havaittiin selkeästi enemmän (12 %) kuin edellisenä vuonna (6 %). Epäilyyn perustuvien tarkastusten tulokset noudattavat aikaisempien vuosien linjaa. Tuotantoeläinten osalta kieltoja ja määräyksiä on viime vuosina annettu noin 40 %:lla epäilytarkastuksista, mutta kiiretoimenpiteisiin joudutaan vain harvoin (3 - 4 % tarkastuksista). Lemmikkieläinten pitäjille kieltoja ja määräyksiä on viime vuosien aikana annettu joka neljännellä tarkastuksella ja kiiretoimenpiteisiin on ryhdytty joka kymmenennellä tarkastuksella. Valvontasuunnitelma toteutui hyvin tilojen otantavalvonnoissa (toteuma 93%), mutta kuljetusten valvonnassa jäätettiin selkeästi tavoitteesta (toteuma 62 %). Epäilyyn perustuvien eläinsuojelutarkastusten määrä ylitti 6000 tarkastuskäynnin rajan jo viidettä vuotta peräkkäin.

Sivutuotteet

Sivutuotevalvonnan vaikuttavuutta koskevana tavoitteena on varmistaa, ettei sivutuotteista aiheudu eläintautien leviämisen vaaraa, eikä muutakaan vaaraa ympäristölle, ihmisille tai eläimille. Laitosvalvonnassa todetut puutteet olivat melko vähäisiä, eikä niiden arvioitu aiheuttavan riskiä. Laitosvalvonnan määrällinen tavoite toteutui kohtuullisen hyvin (Ruokavirasto 102 %, kunnaneläinlääkärit 68 %). Tilavalvonnoissa todettiin laitosvalvontaa enemmän ja vakavampia rikkomuksia, esim. raatojen epäasiallista säilyttämistä ja hävittämättä jättämistä.

Eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen vaikuttavuustavoitteet saavutettiin: tuonnin mukana ei todettu saapuneen vastustettavia eläintauteja ja tuontielintarvikkeiden ei todettu aiheuttaneen ihmisten sairastumistapauksia. Maahantuoduista elintarvike-eristä (735 kpl) hylättiin rajatarkastuksessa 1,0 %, sivutuote-eristä (560 kpl) 1,1 % ja eläineristä (690 kpl) 0,6 %. Merkittävässä määrässä Venäjältä tuoduista koirista todettiin edelleen puutteita rabiesvasta-aineissa, vaikka koirat olivat todistusten mukaan rokotettuja. Tämä aiheuttaa edelleen potentiaalisen rabieksen maahantuloriskin.

ELINTARVIKKEET, REHUT JA LUONNONMUKAINEN TUOTANTO

Elintarvikkeiden, elintarvikekontaktimateriaalien ja rehujen turvallisuuden taso sekä luomutuotannon vaatimuksenmukaisuus säilyivät kokonaisuutena hyvänä. Elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuuteen ja laatuun liittyvät erityistilanteet, kuten epidemiaselvitykset ja takaisinvedot, hoidettiin tehokkaasti. Toiminnan vaatimustenmukaisuus ja toimijoiden vastuunotto ovat parantuneet. Elintarvikeketjun toimijat näkevät viranomaistoiminnan aiempaa vahvemmin toiminnan tukena ja toiminnan vaatimustenmukaisuuden varmistamisen ja todentamisen lisäarvona, millä on suotuisa vaikutus yrityksen kilpailukykyyn. Kuluttaja voi luottaa elintarvikkeiden ja luomutuotteiden turvallisuuteen ja aitouteen varsin hyvin.

Elintarviketurvallisuuden valvontasuunnitelmat (elintarvikkeet, rehut, luomu) toteutuivat pääosin suunnitellusti. Oiva-järjestelmän puitteissa julkaistujen valvontatulosten mukaan noin 87 % yrityksistä täyttää vaatimukset hyvin tai erinomaisesti. Vakavia puutteita todetaan elintarvikevalvonnassa vain vähän. Yleisimpiä ovat hygieniaan, tilojen soveltavuuteen ja kunnossapitoon, omavalvontaan ja näytteenottoon sekä pakkausmerkintöihin liittyvien vaatimusten täyttämisen puutteet. Tuontielintarvikkeissa esiintyy enemmän elintarviketurvallisuusriskejä kuin kotimaassa tuotetuissa.

Vaatimukset täyttävien rehuvalvontakohteiden osuus oli 98 %, joka jäi hieman alle tavoitteen. Salmonellaa ei esiintynyt markkinoille saatetuissa elintarviketuotantoeläinten rehuissa, joten salmonellaa koskeva tavoite saavutettiin. Tuontirehujen lisääntyneet salmonellalöydökset haastavat Suomen hyvää salmonellatilannetta.

Luonnonmukaisen tuotannon valvontaan kuuluvista toimijoista yli 98 % noudatti tuotantoon liittyviä vaatimuksia. Kirjaamisvaatimusten noudattamisessa on puutteita eri tuotantosektoreilla.

Elintarvike- ja rehuvalvonnassa suurimpana yksittäisenä syynä vaatimusten täyttymisen puutteisiin oli toimijoiden tietämättömyys vaatimuksista. Tahallista jatkuvaa laistamista vaatimuksista on myös havaittavissa. Myös osaamisen puute, välinpitämättömyys, taloudelliset vaikeudet tai vaatimusten yksityiskohtaisuus lisäävät puutteita. Oiva-järjestelmä parantaa toimijoiden tietoja vaatimuksista ja vaatimusten noudattamista. Oiva on myös yhtenäistänyt lainsäädännön vaatimusten tulkintaa ja seuraamusten käyttöä.

Elintarvike- ja rehuvalvonnassa käytetään yleisesti kehoituksia, joilla pyritään saamaan toimija korjaamaan puutteita. Oiva-järjestelmän arvioidaan yhtenäistävän myös pakkokeinojen käyttöä. Oiva lisää myös uusintatarkastuksia, joilla tarkastetaan edellisissä tarkastuksissa havaittujen puutteiden korjaaminen ja varmistetaan epäkohtien poistuminen. Valvonnassa on kuitenkin edelleen panostettava myös perusasioiden hallinnan ja puutteiden korjaamisen varmistamiseen. Tuontielintarvikkeiden valvonnassa erät, joissa havaitaan epäkohtia, hävitetään tai palautetaan lähtömaahan. Tuontirehujen osalta myös rehuerien käsittely epäkohdan poistamiseksi on mahdollista hävityksen ja palautuksen ohella.

Komissio teki elintarviketurvallisuuden tuontivalvontaan yhden auditoinnin vuoden 2019 aikana. Tässä auditoinnissa tullin suorittamasta ei-eläinperäisten elintarvikkeiden tuontivalvonnasta annettiin yksi suositus, johon tulli on antanut vastauksen. Lisäksi Suomessa kävi viisi ulkomaista elintarvikkevientiin liittyvää viranomaisauditointiryhmää. Rehaturvallisuuden ja luomutuotannon valvontaan ei kohdistunut ulkopuolisia auditointeja vuoden 2019 aikana.

Rehuvalvonnassa toteutettiin kaksi arviointi- ja ohjauskäyntiä, ja ne kohdistuivat ELY-keskuksen tarkastajaan (markkinavalvonta- ja rehualan alkutuotannon toimijan valvonta/kalanviljelylaitos) ja Ruokaviraston ylitarkastajaan (laitosvalvonta). Todetut kehittämiskohteet, huomiot ja havainnot on huomioitu toiminnassa, ohjeistuksessa ja koulutuksissa. Luomuvalvonnassa arviointi- ja ohjauskäyntejä tehtiin kahteen ELY-keskukseen (alkutuotannon valvonta) ja Valviraan (alkoholivalvonta). Todetut puutteet koskivat mm. asiakirjaselvitysten voimassaoloa, toimijoiden hyväksymistä valvontajärjestelmään ja vuositarkastusten laiminlyöntiä. Lisäksi valtuutettuihin tarkastajiin kohdistui 16 arviointi- ja ohjauskäyntiä Ruokaviraston ja kolmen ELY-keskuksen toimesta.

Elintarvikevalvonnan osalta aluehallintovirastot tekivät kunnallisiin elintarvikevalvontayksiköihin yhteensä 12 arviointi- ja ohjauskäyntiä vuoden 2019 aikana. Käynneillä arvioitiin paikallisen valvonnan järjestämistä sekä Oiva-arviointien yhdenmukaisuutta. Lisäksi Ruokavirasto teki elintarvikevalvontaan ja elintarvikkeiden vientiin liittyen yhteensä 72 arviointi- ja ohjauskäyntiä ja auditointia. Näistä suurin osa oli Ruokaviraston vientijaoston tekemiä vientiauditointeja, joita tehtiin yhteensä 46 kpl (USA:n vientiauditointeja 19 kpl, Kiinan vientiauditointeja 18 kpl, Euroasian talousliiton vientiauditointeja 5 kpl, muiden maiden vientiauditointeja 4 kpl). Elintarvikevalvonnan arviointi- ja ohjauskäyntien kohteina olivat tarkastuseläinlääkärit teurastamoissa (6 kpl) sekä kunnalliset elintarvikevalvontayksiköt (20 kpl).

3 MONIVUOTISIIN KANSALLISIIN VALVONTASUUNNITELMIIN TEHDYT MUUTOKSET

Aikaisempien vuosien valvontatulosten (erityisesti vuosi 2018, osin myös vuosi 2019) ja muiden havaintojen perusteella VASUn 2015-2020 sektorikohtaiset valtakunnalliset painopistetaulukot päivitettiin toiminnan jatkuvan parantamisen periaatteen mukaisesti, ja ne on otettu huomioon elintarvikeketjun valvonnassa vuoden 2020 alusta lähtien.

Eri sektoreilla sovellettaviin riskiluokituksiin ei ollut merkittäviä muutostarpeita vuodelle 2020. Valvonnan riskiperusteisuutta sen sijaan edistetään ja kehitetään jatkuvasti osana normaalia toimintaa.

Kansallisissa valvontajärjestelmissä ainoa merkittävä muutos vuodelle 2020 oli eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuontivalvonnan siirtyminen kunnallisten elintarvikevalvontaviranomaisten vastuulle.

Tällä hetkellä on valmisteilla uusi VASU vuodesta 2021 alkaen. Sen valmistelussa otetaan huomioon erityisesti aikaisemmat valvontatulokset, mahdolliset uudet riskit, uusi tieteellinen tieto, valvontajärjestelmiin kohdistuneiden auditointien tulokset, tiedossa olevat lainsäädännön muutokset sekä muut toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Lisäksi uuteen VASUun on suunniteltu erityisiä, yhteisiä kehitysteemoja, jotka osaltaan edistävät strategisten päämäärien toteutumista. Elintarvikeketjun valvonnan yhteiset kehitysteemat tuleville vuosille ovat:

- tiedolla johtaminen ja digitalisaatio,
- petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä,
- valmius ja kriisinhallinta.

Yhteisten kehittämisteemojen, aikaisempien valvontatulosten ja muiden vaikuttavien asioiden pohjalta laaditaan kullekin sektorille toimenpidesuunnitelma viranomaisvalvonnan erityisistä valtakunnallisista painopisteistä. Lopulliset toimenpidesuunnitelmat julkaistaan syksyllä 2020 uudessa VASUssa ja niitä uudelleen tarkastellaan vuosittain. Yhdessä säännöllisesti toteutettavan, riskiperusteisen viranomaisvalvonnan kanssa näillä toimenpiteillä pyritään varmistamaan jatkossakin tehokas ja vaikuttava valvonta, jolla edistetään virallista valvontaa koskevan asetuksen tavoitteita, strategisia vaikuttavuuspäämääriä sekä kansallisten valvontajärjestelmien erityisiä tavoitteita.

Sektorista riippuen alustavia valvonnan painopisteaiheita tuleville vuosille ovat muun muassa:

- yritysten (esimerkiksi kasvipassitoimijoiden) omavalvontaan liittyvä ohjaus ja neuvonta,
- valvontakohteiden ja kohdetoimintojen saattaminen valvonnan piiriin,
- eri tietojärjestelmien käyttöönotto ja kehittäminen, mukaan lukien sähköisen asioinnin edistäminen
- eläintautivarautumisen ja -valmiuden edelleen tehostaminen, erityisesti afrikkalaisen sikaruton osalta,
- valvontatulosten perusteella elintarviketurvallisuutta ja kuluttajien tiedonsaantia heikentävien asioiden painottaminen Oiva-tarkastuksissa.

Lisäksi jatketaan edelleen muun muassa uudenlaisten valvontatekniikoiden kehittämistä sekä useilla alueilla tapahtuviin lainsäädäntömuutoksiin valmistautumista.

4 MAKSUT

Elintarvikeketjun viranomaisvalvonta on suurimmalta osin maksullista. Maksuilla katetaan virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista aiheutuvia kustannuksia. Lisätietoa elintarvikeketjun viranomaistoiminnan maksullisuudesta, viranomaisten taksoista sekä niiden määräytymisperusteista on löydettävissä [Ruokaviraston internet-sivuilta](#).

5 ELINTARVIKKEET JA ELINTARVIKETURVALLISUUS

Tässä kappaleessa on esitetty elintarvikkeisiin ja elintarviketurvallisuuteen sekä elintarvikkeiden laatuun ja terveellisyteen liittyvät viranomaisvalvonnan tulokset kaikissa elintarvikkeiden tuotannon, jalostuksen ja jakelun vaiheissa. Lisäksi mukaan on luettuna säännöt, joiden tarkoituksena on varmistaa kaupan rehelliset menettelytavat ja suojella kuluttajien etuja ja kuluttajille annettavia tietoja, sekä elintarvikkeiden kanssa kosketukseen joutuvien materiaalien ja tarvikkeiden valmistus ja käyttö.

Lisätietoja:

- [Elintarviketurvallisuus Suomessa 2019](#)
- [Eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen raportti 2019](#)

5.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta

Viranomaisvalvonnan ja -tutkimusten tulokset vuodelta 2019 osoittavat, että elintarvikeviranomaisten suorittama suunniteltu valvonta toteutui pääosin ja elintarviketurvallisuus oli Suomessa hyvällä tasolla. Erityistilanteet, kuten ruokamyrkytysepidemiat ja takaisinvedot, hoidettiin hyvin. Viranomaistoiminnan haasteet liittyivät pitkälti elintarvikkeiden uusiin tuotantomuotoihin, monikanavaiseen myyntiin ja markkinointiin, kuluttajien eriytyviin ja monimuotoistuviin tarpeisiin sekä valmistuksen ja myynnin ylikansallisuuteen. Paikallisessa elintarvikevalvonnassa haasteita aiheutti myös uuden valtakunnallisen elintarvikevalvonnan tietojärjestelmän käyttöönotto.

Elintarvikevalvonnassa keskitytään edelleen laajasti elintarvikehygienian varmistamiseen koko tuotanto- ja jakeluketjussa. Tuoteturvallisuuden, kuten esimerkiksi koostumuksen ja merkintöjen, valvontaan olisi toimintaympäristön muutosten ja valvonnan tulosten perusteella panostettava jatkossa enemmän. Myös etämyynti ja elintarvikepetokset asettavat uusia haasteita valvonnalle. Valvontaa on kehitettävä huomioimaan paremmin myös ketjuvrietykset, joissa vastuu toiminnan vaatimustenmukaisuudesta voi jakautua ketjun eri toimijoiden kesken. Valvonnan riskiperusteisuuden ja paikallisvalvonnan yhtenäisyyden parantaminen, sekä viranomaistoiminnan yleinen tehostaminen ja digitalisointi, ovat edelleen lähitulevaisuuden tavoitteita.

5.2 Toimijoiden ja laitosten virallinen valvonta

Taulukko 5.2.1a Hyväksytyt laitokset ja niissä tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä.

Hyväksytyt laitokset	Laitosten lukumäärä	Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä
Yleiset laitokset (kylmävarastot, uudelleenkäärimis- ja uudelleenpakkaamislaitokset, tukkuliikkeet, kylmäkuljetusalukset)	155	147
Kotieläiminä pidettävien sorkka- ja kavioläinten liha	298	260
Siipikarjanliha ja jäniseläinten liha	*	
Tarhatun riistan liha	*	
Luonnonvaraisen riistan liha	*	
Jauheliha, raakalihavalmisteet ja mekaanisesti erotettu liha	155	169
Lihavalmisteet	185	590
Elävät simpukat	0	0
Kalastustuotteet	365	860
Ternimaito, raakamaito, ternimaito- ja maitotuotteet	130	481
Munat ja munatuotteet	76	84
Sammakonreidet ja etanat	0	0
Sulatettu eläinrasva ja proteiinijäännös	0	0
Käsitellyt mahat, rakot ja suolet	18	30
Gelatiini	**	
Kollageeni	**	
Pitkälle jalostetut kondroitiinisulfaatti, hyaluronihappo, muut hydroloidut rustotuotteet, kitosaani, glukosamiini, juoksute, kalanrakkoselvikkeet ja aminohapot	1	0

Hyväksytyt laitokset	Laitosten lukumäärä	Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä
Hunaja		
Idut	9***	6

Taulukko 5.2.1b Rekisteröidyt toimijat ja niissä tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä.

Rekisteröidyt toimijat/laitokset	Toimijoiden/laitosten lukumäärä	Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä
Kasvinviljely	17829****	279
Kotieläintalous	17056*****	1144
Yhdistetty kasvinviljely ja kotieläintalous (sekatilat)	--	--
Metsästys	212	70
Kalastus	1180	44
Vesiviljely	127	12
Hedelmien ja vihannesten jalostus ja säilöntä	725	389
Kasviöljyjen ja -rasvojen valmistus	*****	
Mylly- ja tärkkelystuotteiden valmistus	70*****	27
Leipomotuotteiden, makaronien yms. valmistus	1416*****	1029
Muiden elintarvikkeiden valmistus	671	473
Juomien valmistus	212	135
Tukkukauppa	583	277
Vähittäiskauppa	11495	6829
Kuljetus ja varastointi	2151*****	524
Ravitsemistoiminta (tarjoilu)	34161	23536
Muut	1137	462

Taulukko 5.2.1c Elintarvikekontaktimateriaaleja valmistavat laitokset ja niissä tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä.

	Laitosten lukumäärä	Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä
Elintarvikekontaktimateriaaleja valmistavat laitokset	561	215

* sisältyy kohtaan Kotieläiminä pidettävien sorkka- ja kavioläinten liha

** sisältyy kohtaan Käsitellyt mahat, rakot ja suolet

*** hyväksytyt ja rekisteröidyt yhteensä

**** sisältää sienimöt

*****sisältää hunajantuottajat

***** sisältyy kohtaan Hedelmien ja vihannesten jalostus ja säilöntä

***** sisältää makaronit

***** ei sisällä makaroneja

***** sisältää alkutuotannon kuljetukset, varastoinnin ja pakastamisen

-- ei ole saatavissa erikseen

5.3 Viralliset tarkastukset, jotka edellyttävät toimivaltaisten viranomaisten henkilöstön tai edustajien jatkuvaa tai säännöllistä läsnäoloa toimijoiden tiloissa

Taulukko 5.3.1 Toimintatilat, jotka edellyttävät viranomaisten jatkuvaa tai säännöllistä läsnäoloa, niissä tehtyjen virallisten tarkastusten ja hylkäämisten lukumäärä.

Toimijoiden tilojen tyypit	Laitosten lukumäärä	Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä (ruhojen lukumäärä)	Hylkäämiset
Kotieläiminä pidettävien sorkka- ja kavioläimien liha – teurastamot	47	2 156 313	12 153
Siipikarjanliha ja jäniseläinten liha – teurastamot	12	80 386 253	3 567 168
Tarhatun riistan liha – teurastamot	34	74 100	195
Luonnonvaraisen riistan liha – riistan käsittelylaitokset	25	2 130	26

- Taulukossa 5.3.1 tarkastettujen ruhojen määrä on kerrottu kappaleina. Taulukko sisältää porot (tarhattua riistaa) ja muut Lapin aluehallintoviraston valvonnassa teurastetut eläimet. Laitosten lukumäärässä on huomioitava, että on useita teurastamoita, joilla on hyväksyntä useaan eri eläinlajiin, joten teurastamoiden lukumäärä vaikuttaa suurelta. Erittely on siis niin, että kussakin sarakkeessa on kyseistä eläinlajia vuonna 2019 teurastaneet teurastamot/riistan käsittelylaitokset. Hylkäämisissä on mukana vain kokoruhohylkäykset (ei osittaisia hylkäyksiä).

5.4 Tuotteita/tavaroita koskevat viralliset tarkastukset jaoteltuna horisontaalisen säännön ja elintarvikeryhmän mukaan

Taulukko 5.4.1 Tuotteita ja tavaroita koskevien virallisten tarkastusten lukumäärä.

Horisontaalisen säännön mukaan	Mikrobiologiset vaatimukset	Elintarvikkeiden sisältämät torjunta-ainejäämät	Elintarvikkeiden sisältämät vierasaineet	Elintarvikkeiden sisältämät eläinlääkejäämät	Merkinnot ja ravitsemus- ja terveysväitteet	Elintarvikkeiden sisältämät muuntogeeniset organismit (GMO)	Elintarvikkeparanteet (lisäaineet, entsyymit, aromiaineet, valmistuksen apuaineet)	Säteilytys	Elintarvikkekontaktimateriaalien siirtymisen aiheuttama saastuminen	Muut
Elintarvikeryhmän mukaan										
1. Maitotuotteet	5	42	52	312	5		5			
2. Maitotuotteille vaihtoehtoiset tuotteet	8				8		8			
3. Rasvat ja öljyt sekä rasva- ja öljyemulsiot		2	22		6					
4. Jäätelö, mehujää ja niiden kaltaiset jäädytetyt valmisteet							3			
5. Hedelmät ja vihannekset	267	1085	49		185	19	108	29		
6. Makeistuotteet	3	3	34		66		39			
7. Vilja ja viljatuotteet	8	161	198		90	21				
8. Leipomotuotteet	20	11	31		106	10	20			
9. Tuore liha										
Kotieläiminä pidettävät sorkka- ja kavioläimet*		90	345	2309						24166 + 1,8 milj.

Horisontaalisen säännön mukaan	Mikrobiologiset vaatimukset	Elintarvikkeiden sisältämät torjunta-ainejäämät	Elintarvikkeiden sisältämät vierasaineet	Elintarvikkeiden sisältämät eläinlääkejäämät	Merkinnot ja ravitsemus- ja terveysväitteet	Elintarvikkeiden sisältämät muuntogeeniset organismit (GMO)	Elintarvikkeparanteet (lisäaineet, entsyymit, aromiaineet, valmistuksen apuaineet)	Säteilytys	Elintarvikkekontaktimateriaalien siirtymisen aiheuttama saastuminen	Muut
Siipikarja ja jäniseläimet*		12	64	559						4310
Tarhattu riista*		10	23	67						
Luonnonvarainen riista*										
10. Jauheliha, raakalihavalmisteet ja mekaanisesti erotettu liha										
Jauheliha*										
Raakalihavalmisteet*										
Mekaanisesti erotettu liha*										
11. Lihavalmisteet										
Käsitellyt mahat, rakot ja suolet*										
Gelatiini, kollageeni ja piparjuuriperoksidaasi (HRP)*										
12. Kala ja kalastustuotteet	9	13	84	120	44		25			128
Elävät simpukat*										
Kalastustuotteet*										

Horisontaalisen säännön mukaan	Mikrobiologiset vaatimukset	Elintarvikkeiden sisältämät torjunta-ainejäämät	Elintarvikkeiden sisältämät vierasaineet	Elintarvikkeiden sisältämät eläinlääkejäämät	Merkinnät ja ravitsemus- ja terveysväitteet	Elintarvikkeiden sisältämät muuntogeeniset organismit (GMO)	Elintarvikeparanteet (lisäaineet, entsyymit, aromiaineet, valmistuksen apuaineet)	Säteilytys	Elintarvikekontaktimateriaalien siirtymisen aiheuttama saastuminen	Muut
13. Munat ja munatuotteet		31	20	202						
14. Sokerit, siirapit, hunaja ja pöytämakeuttajat		20	11	55						
15. Suolat, mausteet, keitot, kastikkeet, salaatit ja proteiinituotteet	175	140	45		136		54	90		14
16. Erityisravinnoksi tarkoitettut elintarvikkeet sellaisina kuin ne määritellään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 609/2013	6	75	23		68		5			
17. Juomat	15		8		72		64			1
Alkoholittomat juomat*										
Alkoholijuomat, mukaan luettuina niiden alkoholittomat ja vähän alkoholia sisältävät vastineet*		7	24		72		31			109
18. Pikkusuolaiset ja välipalat			40		55					5

Horisontaalisen säännön mukaan	Mikrobiologiset vaatimukset	Elintarvikkeiden sisältämät torjunta-ainejäämät	Elintarvikkeiden sisältämät vierasaineet	Elintarvikkeiden sisältämät eläinlääkejäämät	Merkinnät ja ravitsemus- ja terveysväitteet	Elintarvikkeiden sisältämät muuntogeeniset organismit (GMO)	Elintarvikeparanteet (lisäaineet, entsyymit, aromiaineet, valmistuksen apuaineet)	Säteilytys	Elintarvikekontaktimateriaalien siirtymisen aiheuttama saastuminen	Muut
19. Jälkiruoat lukuun ottamatta ryhmiin 1, 3 ja 4 kuuluvia tuotteita	8				8		8			
20. Direktiivin 2002/46/EY (2) 2 artiklan a kohdassa määritellyt ravintolisät, paitsi imeväisille ja pikkulapsille tarkoitetut ravintolisät	23	3	20		38		3	27		11
21. Jalostetut elintarvikkeet, jotka eivät kuulu ryhmiin 1–17, paitsi imeväisille ja pikkulapsille tarkoitetut ruoat	168	152	136		382	14	14	63		40
22. Muut – elintarvikkeet, jotka eivät kuulu ryhmiin 1–21			5							
Elintarvikekontaktimateriaalit									398	

- Kunnallisen elintarvikevalvonnan virallisen valvonnan tietoja ei pääsääntöisesti ole saatavilla tällä jaottelulla (Oiva-tarkastukset, näytemäärät).

5.5 Vaatimustenvastaisuudet

Taulukko 5.5.1 Havaitut vaatimustenvastaisuudet ja niistä aiheutuneet toimenpiteet (hyväksytyt laitokset ja rekisteröidyt toimijat).

Toimijoiden/laitosten vaatimustenvastaisuudet				Toimet/toimenpiteet	
	Havaittu virallisissa tarkastuksissa	Tarkastettujen toimijoiden/laitosten kokonaismäärä*	Niiden tarkastettujen toimijoiden/laitosten lukumäärä, joiden osalta havaittiin vaatimustenvastaisuuksia*	Hallinnolliset	Oikeudelliset
Hyväksytyt laitokset YHTEENSÄ	441	740	42	161	17*
Yleiset laitokset (kylmävarastot, uudelleenkäärimis- ja uudelleenpakkaamislaitokset, tukkuliikheet, kylmäkuljetusalukset)	13	69	2	11	
Kotieläiminä pidettävien sorkka- ja kavioläinten liha	242	217	14	77	
Siipikarjanliha ja jäniseläinten liha	**				
Tarhatun riistan liha	**				
Luonnonvaraisen riistan liha	**				
Jauheliha, raakalihavalmisteet ja mekaanisesti erotettu liha	49	64	8	22	
Lihavalmisteet	71	107	4	35	
Elävät simpukat	0	0			
Kalastustuotteet	144	251	22	50	
Ternimaito, raakamaito, ternimaito- ja maitotuotteet	26	93	2	13	
Munat ja munatuotteet	4	42	1	4	
Sammakonreidet ja etanat					

Toimijoiden/laitosten vaatimustenvastaisuudet				Toimet/toimenpiteet	
	Havaittu virallisissa tarkastuksissa	Tarkastettujen toimijoiden/laitosten kokonaismäärä*	Niiden tarkastettujen toimijoiden/laitosten lukumäärä, joiden osalta havaittiin vaatimustenvastaisuuksia*	Hallinnolliset	Oikeudelliset
Sulatettu eläinrasva ja proteiinijäännös					
Käsitellyt mahat, rakot ja suolet	14	12	1	2	
Gelatiini	***				
Kollageeni	***				
Piparjuuriperoksidaasi (HRP)					
Hunaja					
Idut	0	5	0	0	
Rekisteröidyt toimijat/laitokset YHTEENSÄ	8703	18138	853	2592	
Kasvinviljely	5	106	****	1	
Kotieläintalous	290	736	****	119	
Yhdistetty kasvinviljely ja kotieläintalous (sekatilat)	****				
Metsästys	10	35	3	3	
Kalastus	0	11	0	0	
Vesiviljely	0	6	0	0	
Hedelmien ja vihannesten jalostus ja säilöntä	26	173	4	20	
Kasviöljyjen ja -rasvojen valmistus	*****				
Mylly- ja tärkkelystuotteiden valmistus (sisältää makaronit)	0	15	0	0	

Toimijoiden/laitosten vaatimustenvastaisuudet				Toimet/toimenpiteet	
	Havaittu virallisissa tarkastuksissa	Tarkastettujen toimijoiden/laitosten kokonaismäärä*	Niiden tarkastettujen toimijoiden/laitosten lukumäärä, joiden osalta havaittiin vaatimustenvastaisuuksia*	Hallinnolliset	Oikeudelliset
Leipomotuotteiden, makaronien yms. valmistus (ei sisällä makaroneja)	304	501	29	90	
Muiden elintarvikkeiden valmistus	38	178	11	18	
Juomien valmistus	7	36	5	4	
Tukkukauppa	75	119	18	27	
Vähittäiskauppa	1326	3229	187	440	
Kuljetus ja varastointi (sisältää alkutuotannon kuljetukset ja varastoinnin sekä pakastamisen)	27	276	9	21	
Ravitsemistoiminta	6570	12913	568	1842	
Muut	41	159	14	20	
Elintarvikekontaktimateriaaleja valmistavat laitokset	47	110	****	24	

*sisältää kaikki hyväksytyjen laitosten ja rekisteröityjen huoneistojen oikeudelliset toimenpiteet yhteensä

**sisältyy kohtaan Kotieläiminä pidettävien sorkka- ja kavioläimien liha

***sisältyy kohtaan Käsitellyt mahat, rakot ja suolet

****ei ole saatavissa/ei ole saatavissa erikseen

*****sisältyy kohtaan Hedelmien ja vihannesten jalostus ja säilöntä

Taulukko 5.5.2. Havaitut vaatimustenvastaisuudet ja niistä aiheutuneet toimenpiteet (tuotteet ja tavarat).

Elintarvikkeiden vaatimustenvastaisuudet								Toimet/toimenpiteet	
	Virallisissa tarkastuksissa havaitut vaatimustenvastaisuudet							Hallinnolliset	Oikeudelliset
	Mikrobiologiset vaatimukset	Elintarvikkeiden sisältämät torjunta-ainejäämät	Elintarvikkeiden sisältämät vierasaineet	Elintarvikkeiden sisältämät eläinlääkejäämät	Merkinnät ja ravitsemus- ja terveysväitteet	Elintarvikkeparanteet (lisäaineet, entsyymit, aromiaineet, valmistuksen apuaineet)	Muut		
1. Maitotuotteet									
2. Maitotuotteille vaihtoehtoiset tuotteet				1					
3. Rasvat ja öljyt sekä rasva- ja öljyemulsiot									
4. Jäätelö, mehujää ja niiden kaltaiset jäädytetyt valmis- teet									
5. Hedelmät ja vihannekset	2	11	6		1		1		
6. Makeistuotteet					14	1			
7. Vilja ja viljatuotteet		11			10		4		
8. Leipomotuotteet					12				
9. Tuore liha									
Kotieläiminä pidettävät sorkka- ja kavioläimet*							41		
Siipikarja ja jäniseläimet*							50		
Tarhattu riista*			15						
Luonnonvarainen riista*									

Elintarvikkeiden vaatimustenvastaisuudet								Toimet/toimenpiteet	
	Virallisissa tarkastuksissa havaitut vaatimustenvastaisuudet							Hallinnolliset	Oikeudelliset
	Mikrobiologiset vaatimukset	Elintarvikkeiden sisältämät torjunta-ainejäämät	Elintarvikkeiden sisältämät vierasaineet	Elintarvikkeiden sisältämät eläinlääkejäämät	Merkinnät ja ravitsemus- ja terveysväitteet	Elintarvikkeparanteet (lisäaineet, entsyymit, aromiaineet, valmistuksen apuaineet)	Muut		
10. Jauheliha, raakalihavalmisteet ja mekaanisesti erotettu liha									
Jauheliha*									
Raakalihavalmisteet*									
Mekaanisesti erotettu liha*									
11. Lihavalmisteet									
Käsitellyt mahat, rakot ja suolet*									
Gelatiini, kollageeni ja piparjuuriperoksidaasi (HRP)*									
12. Kala ja kalastustuotteet							4		
Elävät simpukat*									
Kalastustuotteet*									
13. Munat ja munatuotteet									
14. Sokerit, siirapit, hunaja ja pöytämakeuttajat									
15. Suolat, mausteet, keitot, kastikkeet, salaatit ja proteiinituotteet	2	2			8	6			

Elintarvikkeiden vaatimustenvastaisuudet								Toimet/toimenpiteet	
	Virallisissa tarkastuksissa havaitut vaatimustenvastaisuudet							Hallinnolliset	Oikeudelliset
	Mikrobiologiset vaatimukset	Elintarvikkeiden sisältämät torjunta-ainejäämät	Elintarvikkeiden sisältämät vierasaineet	Elintarvikkeiden sisältämät eläinlääkejäämät	Merkinnät ja ravitsemus- ja terveysväitteet	Elintarvikkeparanteet (lisäaineet, entsyymit, aromiaineet, valmistuksen apuaineet)	Muut		
16. Erityisravinnoksi tarkoitetut elintarvikkeet sellaisina kuin ne määritellään asetuksessa (EU) N:o 609/2013			2						
17. Juomat					19	7			
Alkoholittomat juomat*									
Alkoholijuomat, mukaan luettuina niiden alkoholittomat ja vähän alkoholia sisältävät vastineet*					1		3	22	
18. Pikkusuolaiset ja välipalat					11				
19. Jälkiruoat lukuun ottamatta ryhmiin 1, 3 ja 4 kuuluvia tuotteita					4				
20. Direktiivin 2002/46/EY 2 artiklan a kohdassa määritellyt ravintolisät, paitsi imeväisille ja pikkulapsille tarkoitetut ravintolisät					9		6		
21. Jalostetut elintarvikkeet, jotka eivät kuulu ryhmiin 1–17, paitsi imeväisille ja pikkulapsille tarkoitetut ruoat	1	9	1		32	3	4		

Elintarvikkeiden vaatimustenvastaisuudet								Toimet/toimenpiteet	
	Virallisissa tarkastuksissa havaitut vaatimustenvastaisuudet							Hallinnolliset	Oikeudelliset
	Mikrobiologiset vaatimukset	Elintarvikkeiden sisältämät torjunta-ainejäämät	Elintarvikkeiden sisältämät vierasaineet	Elintarvikkeiden sisältämät eläinlääkejäämät	Merkinnät ja ravitsemus- ja terveysväitteet	Elintarvikkeparanteet (lisäaineet, entsyymit, aromiaineet, valmistuksen apuaineet)	Muut		
Muut – elintarvikkeet, jotka eivät kuulu ryhmään 1–21									

Taulukko 5.5.3 Horisontaalisiin sääntöihin liittyvät vaatimustenvastaisuudet ja niistä aiheutuneet toimenpiteet.

Horisontaalisiin sääntöihin liittyvät vaatimustenvastaisuudet		Toimet/toimenpiteet	
	Virallisissa tarkastuksissa havaitut vaatimustenvastaisuudet	Hallinnolliset	Oikeudelliset
Elintarvikkeiden sisältämät muuntogeeniset organismit (GMO)	0		
Kielletyt muuntogeeniset organismit			
Muuntogeenisiä organismeja koskevat merkinnät			
Säteilytys			
Uuselintarvikkeet	2		
Elintarvikekontaktimateriaalit	90		
Petolliset ja vilpilliset menettelytavat	--	--	--

-- Kohtaan "Petolliset ja vilpilliset menettelytavat" tulisi ne lukumäärät, jotka on havaittu kansallisen petosvalvontaohjelman kautta. Tällä hetkellä Suomessa ei ole tällaista ohjelmaa.

- Kaikkia tehtyjä valvontatoimia ei saa kuvattua taulukoissa 5.5.1-5.5.3, pääasiassa niiden jaotteluiden vuoksi. Valvontatietojen keruu tehdään Suomessa erilaisilla jaotteluilla kuin tässä on esitetty. Tämän takia taulukoissa voi olla näennäisesti epäloogisia tietoja, esim. liian vähän valvontatoimia/tehdyt toimenpiteet. Kaikkia tehtyjä valvontatoimia ei voi viedä taulukkoon, vaan osa jää automaattisesti pois.

6 MUUNTOGEEENISTEN ORGANISMIIEN TARKOITUKSELLINEN LEVITTÄMINEN YMPÄRISTÖÖN ELINTARVIKKEIDEN JA REHUJEN TUOTANTOA VARTEN

Tässä kappaleessa on esitetty GMO-valvontaan liittyvät viranomaisvalvonnan tulokset siemen- ja taimiaineistotuotannon ja tuonnin osalta.

6.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta

Valvontatulosten perusteella arvioiden Suomessa käytetty kylvösiemen täyttää muuntogeenisiä organismeja koskevassa säädännössä asetetut vaatimukset. Kaikki markkinoitavat siemenestä tuotettavat kasvilajikkeet ovat gm-vapaita. Valvontaa tehtiin asiakirjatarkastuksina, eikä valvontanäytteitä otettu. Kaikkien EU:n ulkopuolelta tulevien siemenerien asiakirjat tarkastetaan mukaan lukien kuulumisen EU:n yhteiseen lajikeluetteloon. Samalla tarkastetaan, onko lajike tuotettu gm-menetelmillä. Lajikeluettelo hakuaiheessa varmistetaan, onko lajikkeen jalostuksessa käytetty gm-menetelmiä.

Tehdyn valvonnan perusteella Suomessa ei ole kasvilajikeluettelossa tai siementuotannossa gm-tekniikoilla tuotettuja lajikkeita.

6.2 Viralliset tarkastukset

Taulukko 6.2.1 Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä.

	Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä
Muuntogeenisten organismien kaupallinen viljely elintarvikkeiden ja rehujen tuotantoa varten (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/18/EY (3) C osa)	0
Elintarvikkeisiin ja rehuihin liittyvä muuntogeenisten organismien kokeellinen levittäminen (direktiivin 2001/18/EY B osa)	0*
Siemenet ja kasvien lisäysaineisto elintarvikkeiden ja rehujen tuotantoa varten	107**

*Vuonna 2019 ei tehty asiaan liittyviä kokeita.

**Kaikkien EU:n ulkopuolelta tulevien siemenerien asiakirjat tarkastetaan ml. kuulumisen EU:n yhteiseen lajikeluetteloon. Samalla tarkastetaan, onko lajike tuotettu gm-menetelmillä. Tällaisia asiakirjatarkastuksia tehtiin yhteensä 78. Lajikeluettelo hakuaiheessa varmistetaan, onko lajikkeen jalostuksessa käytetty GM-menetelmiä. Tällaisia tarkistuksia tehtiin yhteensä 29.

6.3 Vaatimustenvastaisuudet

Taulukko 6.3.1 Havaitut määräystenvastaisuudet ja niistä aiheutuneet toimenpiteet.

Vaatimustenvastaisuudet				Toimet/toimenpiteet	
	Havaittu virallisissa tarkastuksissa	Tarkastettujen toimijoiden kokonaisuus*	Niiden tarkastettujen toimijoiden lukumäärä, joiden osalta havaittiin vaatimustenvastaisuuksia*	Hallinnolliset	Oikeudelliset
Muuntogeenisten organismien kaupallinen viljely elintarvikkeiden ja rehujen tuotantoa varten	..				
Elintarvikkeisiin ja rehuihin liittyvä muuntogeenisten organismien kokeellinen levittäminen	..				
Siemenet ja kasvien lisäysaineisto elintarvikkeiden ja rehujen tuotantoa varten	0	***	***		
Siementen ja kasvien lisäysaineiston sisältämät kielletyt muuntogeeniset organismit	.*				
Siementen ja kasvien lisäysaineiston sisältämiä muuntogeenisiä organismeja koskevat merkinnät	..				
Petolliset ja vilpilliset menettelytavat	*				

*Vuonna 2019 ei tutkittu valvontanäytteitä gm-analyysin.

** Ei sovellettavissa, koska viljelyssä tai kokeissa ei ole tunnettuja gm-lajikkeita.

*** Tutkittiin eriä, ei toimijoita.

7 REHUT JA REHUTURVALLISUUS

Tässä kappaleessa on esitetty rehuihin ja rehurvallisuuteen liittyvät viranomaisvalvonnan tulokset kaikissa rehujen tuotannon, jalostuksen ja jakelun vaiheissa ja rehujen käytössä. Lisäksi mukaan on luettuna säännöt, joiden tarkoituksena on varmistaa kaupan rehelliset menettelytavat ja suojella kuluttajien etuja ja varmistaa kuluttajille annettavien tietojen oikeellisuus.

Lisätietoja:

- [Rehuvalvonnan raportti 2019](#)

7.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta

Rehunäytteiden valvontatulosten perusteella arvioiden Suomessa valmistetut ja markkinoille saatetut rehut täyttävät edelleen suurelta osin rehulainsäädännössä rehujen turvallisuudelle ja laadulle asetetut vaatimukset. Tavoitteena oli varmistaa, että vaatimukset täyttävien tarkastuskohteiden osuus on 99 % ja että salmonellaa ei esiinny markkinoille saatetuissa elintarviketuotantoeläinten rehuissa. Salmonellan osalta tavoite saavutettiin, mutta vaatimukset täyttävien tarkastuskohteiden osuus jäi alle tavoitteen ollen 98 %. Valvontasuunnitelman mukaisista rehualan toimijoiden tarkastuksista toteutui 91 % ja näytteenotosta 102 %. Tarkastusten perusteella rehualan toimijat noudattavat rehulainsäädännön vaatimuksia yleisesti ottaen hyvin. Myös toimijoiden omavalvontaan liittyvät HACCP-järjestelmät ovat enimmäkseen toimivia. Ruokavirasto havaitsi alkutuotannon toimijoiden valvonnassa puutteita edellisten vuosien tapaan vain hyvin pienellä osalla valvotuista tiloista. Havaitut laiminlyönnit liittyivät pääasiassa rehujen hankintaan rekisteröitymättömältä toimijalta sekä kirjanpitoon.

7.2 Viralliset tarkastukset

Taulukko 7.2.1 Laitosten ja niissä tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä.

Jaoteltu laitosten mukaan	Laitosten lukumäärä	Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä
Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 183/2005 (4) 10 artiklan mukaisesti hyväksytyt laitokset	53	30
Asetuksen (EY) N:o 183/2005 10 artiklan mukaisesti hyväksytyt alkutuottajat*	3	0
Asetuksen (EY) N:o 183/2005 9 artiklan mukaisesti rekisteröidyt laitokset, alkutuotantoa lukuun ottamatta	2392	102
Asetuksen (EY) N:o 183/2005 9 artiklan mukaisesti rekisteröidyt alkutuottajat, jotka ovat kyseisen asetuksen liitteen I säännösten mukaisia*	63 281	514
Rehua käyttävät toimijat (viljelijät)	24 825	167
Lääkerehuja valmistavat ja/tai myyvät toimijat	17	13

Taulukko 7.2.2 Virallisten tarkastusten lukumäärä (horisontaaliset säännöt).

Jaoteltu horisontaalisen säännön mukaan	Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä
Rehujen merkinnät	988
Rehujen jäljitettävyys	1240
Rehujen lisäaineet (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1831/2003 (5))	966
Rehujen sisältämät haitalliset aineet (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/32/EY (6) 2 artikla)	230*
Rehujen sisältämät kielletyt aineet (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 767/2009 (7) liite III)	106**
Lääkerehut (neuvoston direktiivi 90/167/ETY (8))	1
Rehujen sisältämät torjunta-aineet	18***
Rehujen sisältämät muuntogeeniset organismit	106****

*3782 analyysiä, **176 analyysiä, ***3920 analyysiä, ****602 analyysiä

7.3 Vaatimustenvastaisuudet

Taulukko 7.3.1 Havaitut vaatimustenvastaisuudet ja niistä aiheutuneet toimenpiteet (jaoteltu laitosten mukaan).

Jaoteltuna laitosten mukaan				Toimet/toimenpiteet	
	Havaittu virallisissa tarkastuksissa	Tarkastettujen toimijoiden kokonaismäärä*	Niiden tarkastettujen toimijoiden lukumäärä, joiden osalta havaittiin vaatimustenvastaisuuksia*	Hallinnolliset	Oikeudelliset
Asetuksen (EY) N:o 183/2005 10 artiklan mukaisesti hyväksytyt laitokset*	77	30	26	0	0
Asetuksen (EY) N:o 183/2005 10 artiklan mukaisesti hyväksytyt alkutuottajat*	0	0	0	0	0
Asetuksen (EY) N:o 183/2005 9 artiklan mukaisesti rekisteröidyt laitokset, alkutuotantoa lukuun ottamatta	145	65	54	0	0
Asetuksen (EY) N:o 183/2005 9 artiklan mukaisesti rekisteröidyt alkutuottajat, jotka ovat kyseisen asetuksen liitteen I säännösten mukaisia*	7	514	7	7	0
Rehua käyttävät toimijat (viljelijät)	2	167	2	2	0
Lääkerehuja valmistavat ja/tai myyvät toimijat	1	12	1	0	0

Taulukko 7.3.2 Havaitut vaatimustenvastaisuudet ja niistä aiheutuneet toimenpiteet (jaoteltu horisontaalien säännön mukaan).

Jaoteltuna horisontaalisen säännön mukaan		Toimet/toimenpiteet	
	Havaittujen vaatimustenvastaisuuksien määrä	Hallinnolliset	Oikeudelliset
Tuotteiden vaatimustenvastaisuus: markkinoille saatettujen/saatettavien rehujen merkinnät/jäljitettävyys	49	0	0
Tuotteiden vaatimustenvastaisuus: markkinoille saatettujen/saatettavien rehujen turvallisuus	_*	-	-
Rehujen lisäaineet (asetus (EY) N:o 1831/2003)	4	0	0
Rehujen sisältämät haitalliset aineet (direktiivin 2002/32/EY 2 artikla)	2	2	0
Rehujen sisältämät kielletyt aineet (asetuksen (EY) N:o 767/2009 liite III)	0	0	0
Lääkerehut (neuvoston direktiivi 90/167/ETY)	0	0	0

Jaoteltuna horisontaalisen säännön mukaan		Toimet/toimenpiteet	
	Havaittujen vaatimusten vastaisuuksien määrä	Hallinnolliset	Oikeudelliset
Rehujen sisältämät torjunta-aineet	0	0	0
Rehujen sisältämät kielletyt muuntogeeniset organismit	0	0	0
Rehujen sisältämiä muuntogeenisiä organismeja koskevat merkinnät	0	0	0
Petolliset ja vilpilliset menettelytavat	0	0	0

*lukua ei saatavissa

8 ELÄINTEN TERVEYTTÄ KOSKEVAT VAATIMUKSET

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan tavoitteena on ennaltaehkäistä ja torjua tarttuvia eläintauteja ja ylläpitää eläinten terveyden korkeaa tasoa, parantaa eläinten hyvinvointia sekä suojella ihmisten terveyttä eläimistä ihmisiin tarttuville taudeille ja haitallisille aineille.

Lisätietoja:

- [Eläinten terveyden valvonta 2019](#)
- [Lääkitsemisen valvonnan raportti 2019](#)
- [Eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvonta 2019](#)
- [Eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen raportti 2019](#)
- [Eläinten, alkioiden ja sulusolujen sisämarkkinakaupan valvonta 2019](#)

8.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta

Eläinten terveyden valvonnalle asetetut tavoitteet toteutuivat hyvin. Eläintautien seuranta toteutettiin suunnitelman mukaisesti, ja epäilyihin reagoitiin nopeasti. Eläinten terveyden korkea taso säilyi: eläimissä ei todettu vaarallisia tai helposti leviäviä eläintauteja. Muiden vastustettavien eläintautien leviämistä hallittiin lainsäädännön mukaisin viranomaistoimin.

Eläinten merkitsemisestä ja rekisteröintiä valvottiin jäljitettävyyden varmistamiseksi. Eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvonnan strategiseksi vaikuttavuus-indikaattoritavoitteeksi on asetettu, että tuotantoeläinten merkitsemiseen ja rekisteröintiin liittyvässä perusvalvonnassa säädöksiä noudattaneiden tilojen osuus olisi vähintään 65 %. Viime vuonna rikkomuksia todettiin 51 %:ssa kaikista valvotuista tiloista, joten tältä osin tavoitteen saavuttamisesta jäätin selkeästi.

Vesiviljelypaikkojen valvonnalle asetetut määrälliset tavoitteet saavutettiin osittain. Seurantaohjelmien piiriin kuuluville kalanviljelylaitoksille tehtiin 201 riskiperusteisen virustautien seurantaohjelman mukaista tarkastusta, mikä on 79 % suunnitelluista tarkastuksista. Luonnonravintolammikkokasvattajille tehtiin 139 tarkastusta, eli 66 % suunnitelluista tarkastuksista. BKD terveystarkastuksen osalta tehtiin 82 % suunnitelluista tarkastuksista. Tarkastusten ja näytteenottojen toteutumisessa oli suuria alueellisia eroja.

8.2 Viralliset tarkastukset

Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti

Eläinten merkitsemisen ja rekisteröinnin valvontamäärän tavoite (3% tiloista) saavutettiin, ja valvontakäynti tehtiin 809 tilalle (2018:854, 2016: 836). Vaatimukset täyttävien tilojen osuus pysyi viime vuoden tasolla, joka oli 49 % (2017:44 %). Vakaviksi puutteet luokiteltiin 20 %:lla tiloista (2018: 18%, 2017: 14%, 2016:7%, 2015 6%). Märehtijätiloilla todettiin yleisimmin aiempaan tapaan korvamerkki- ja rekisteröintipuutteita. Sikatiloilla todettiin puutteita vähemmän kuin märehtijätiloilla. Yleisimpiä puutteita olivat pitopaikkakohtaisten eläinluetteloiden ajantasaisuuden ja rekisteri-ilmoitusten puutteet. Eläinten merkinnän ja rekisteröinnin puutteista aiheutuvia eläinten siirtokieltoja annettiin vuoden aikana yhteensä 38 tilalle.

Taulukko 8.2.1 Tilojen, laitosten ja rekisteröityjen eläinten sekä tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä.

	Tilojen/laitosten lukumäärä **	Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä	Rekisteröityjen eläinten lukumäärä	Tarkastettujen eläinten lukumäärä
Nautaeläinten tunnistus ja rekisteröinti	10826	634	860993	52961
Lammas- ja vuohieläinten tunnistus ja rekisteröinti	4917	200	150842	16468
Hyväksytyt (nauta-, lammas-, vuohi-, sika-, hevoseläinten) keräyskeskukset	0			
Hyväksytyt (nauta-, lammas-, vuohi-, sikaeläinten) kauppiaat	4	*		
Tarkastusasemat (neuvoston asetus (EY) N:o 1255/97 (9))				
Hyväksytyt yhteisöt, laitokset ja keskuskeskukset (neuvoston direktiivi 92/65/ETY (10))	2	*		
Siipikarjan ja siitosmunien EU-kauppaa varten hyväksytyt laitokset	43	*		
Karanteenilaitokset linnuille	0			
Hyväksytyt vesiviljelylaitokset:				
Hyväksytyt kalanviljelylaitokset*	460	340		
Hyväksytyt elävien simpukoiden viljelylaitokset*	0	-		
Hyväksytyt äyriäistenviljelylaitokset*	11	0		
Hyväksytyt vesiviljelyeläinten jalostuslaitokset	4	0		
Keinosiemennysasemat:				
Nautaeläimet*	1	*		
Sikaeläimet*	3	*		
Lammas-/vuohieläimet*	1	*		
Hevoseläimet*	7	*		
Siemennesteen varastointiasemat:				

	Tilojen/laitosten lukumäärä **	Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä	Rekisteröityjen eläinten lukumäärä	Tarkastettujen eläinten lukumäärä
<i>Nautaeläimet*</i>	5	*		
<i>Lammas-/vuohieläimet*</i>	0			
<i>Hevoseläimet*</i>	0			
Alkionsiirto-/alkiontuotantoryh- mät:				
<i>Nautaeläimet*</i>	5	*		
<i>Sikaeläimet*</i>	0			
<i>Lammas-/vuohieläimet*</i>	0			
<i>Hevoseläimet*</i>	1	*		

* Tiedot eivät saatavilla

** Merkinnän ja rekisteröinnin perustuvat pitopaikkojen määriin, eikä niinkään tiloihin/laitoksiin. Luvut sisältävät myös Ahvenanmaan tiedot (vesiviljelyä lukuun ottamatta)

8.3 Vaatimustenvastaisuudet

Taulukko 8.3.1 Havaitut vaatimustenvastaisuudet ja niistä aiheutuneet toimenpiteet.

Vaatimustenvastaisuudet		Toimet/toimenpiteet							
	Niiden tilojen/laitosten lukumäärä, joissa esiintyi vaatimustenvastaisuuksia	Hallinnolliset	Oikeudelliset	Yksittäisten eläinten siirtämistä koskeva rajoitus		Kaikkien eläinten siirtämistä koskeva rajoitus		Eläinten hävittäminen	
				Asianomaiset eläimet	Asianomaiset tilat	Asianomaiset eläimet	Asianomaiset tilat	Asianomaiset eläimet	Asianomaiset tilat
Nautaeläinten tunnistus ja rekisteröinti	476	167	0	384	90	3839	77	0	0
Lammas- ja vuohieläinten tunnistus ja rekisteröinti	145	77	0						
Hyväksytyt (nauta-, lammas-, vuohi-, sika-, hevoseläinten) keräyskeskukset									
Hyväksytyt (nauta-, lammas-, vuohi-, sikaeläinten) kauppiat									
Tarkastusasemat (asetus (EY) N:o 1255/97)									
Hyväksytyt yhteisöt, laitokset ja keskuskeskukset (direktiivi 92/65/ETY)									

Vaativustenvastaisuudet		Toimet/toimenpiteet				
	Niiden tilojen/laitosten lukumäärä, joissa esiintyi vaatimustenvastaisuuksia	Hallinnolliset	Oikeudelliset	Yksittäisten eläinten siirtämistä koskeva rajoitus	Kaikkien eläinten siirtämistä koskeva rajoitus	Eläinten hävittäminen
Siipikarjan ja siitosmunien EU-kauppaa varten hyväksytyt laitokset						
Karanteenilaitokset linnuille						
Hyväksytyt vesiviljelylaitokset:						
<i>Hyväksytyt kalanviljelylaitokset*</i>	*					
<i>Hyväksytyt elävien simpukoiden viljelylaitokset*</i>	*					
<i>Hyväksytyt äyriäistenviljelylaitokset*</i>	*					
Hyväksytyt vesiviljelyeläinten jalostuslaitokset	*					
Keinosiemennysasemat:						
<i>Nautaeläimet*</i>	*					
<i>Sikaeläimet*</i>	*					
<i>Lammas-/vuohieläimet*</i>	*					

Vaativustenvastaisuudet		Toimet/toimenpiteet				
	Niiden tilojen/laitosten lukumäärä, joissa esiintyi vaatimustenvastaisuuksia	Hallinnolliset	Oikeudelliset	Yksittäisten eläinten siirtämistä koskeva rajoitus	Kaikkien eläinten siirtämistä koskeva rajoitus	Eläinten hävittäminen
<i>Hevoseläimet*</i>	*					
Siemennesteen varastointiasemat:						
<i>Nautaeläimet*</i>	*					
<i>Lammas-/vuohieläimet*</i>	*					
<i>Hevoseläimet*</i>	*					
Alkionsiirto-/alkiontuotantoryhmät:						
<i>Nautaeläimet*</i>	*					
<i>Sikaeläimet*</i>	*					
<i>Lammas-/vuohieläimet*</i>	*					
<i>Hevoseläimet*</i>	*					
Petolliset ja vilpilliset menettelytavat						

* Tiedot eivät saatavilla

9 ELÄIMISTÄ SAATAVISTA SIVUTUOTTEISTA JA NIISTÄ JOHDETUISTA TUOTTEISTA IHMISTEN JA ELÄINTEN TERVEYDELLE AIHEUTUVIEN RISKIEN EHKÄISEMINEN JA MINIMOIMINEN

Sivutuotevalvonnan tavoitteena on varmistaa, ettei sivutuotteista aiheudu eläintautien leviämisen vaaraa, eikä muutakaan vaaraa ympäristölle, ihmisille tai eläimille. Valvonta tapahtuu Ruokaviraston laatiman vuosittaisen valvontasuunnitelman mukaisesti.

9.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta

Valvonnalle asetetut tavoitteet toteutuivat pääsääntöisesti hyvin.

Lisätietoja:

- [Elämistä saatavien sivutuotteiden valvontaraportti 2019](#)
- [Eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen raportti 2019](#)

Taulukko 9.1.1 Laitosten ja niissä tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä.

Jaoteltu laitosten mukaan	Laitosten lukumäärä	Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä
Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1069/2009 (11) 24 artiklan mukaisesti hyväksytyt laitokset	403	78
Asetuksen (EY) N:o 1069/2009 23 artiklan mukaisesti rekisteröidyt laitokset	202	28

Taulukko 9.1.2 Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä (jaottelu horisontaalisen säännön mukaan).

Jaoteltu horisontaalisen säännön mukaan	Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä
Elämistä saatavien sivutuotteiden tai niistä johdettujen tuotteiden merkinnät ja jäljitettävyys	106

9.2 Vaatimustenvastaisuudet

Taulukko 9.2.1 Havaitut vaatimustenvastaisuudet ja niistä aiheutuneet toimenpiteet (jaoteltuna laitosten mukaan).

Jaoteltuna laitosten mukaan				Toimet/toimenpiteet	
	Havaittu virallisissa tarkastuksissa	Tarkastettujen toimijoiden kokonaismäärä*	Niiden tarkastettujen toimijoiden lukumäärä, joiden osalta havaittiin vaatimustenvastaisuuksia*	Hallinnolliset	Oikeudelliset
Asetuksen (EY) N:o 1069/2009 24 artiklan mukaisesti rekisteröidyt laitokset	152	67	48	40	0
Asetuksen (EY) N:o 1069/2009 23 artiklan mukaisesti rekisteröidyt laitokset	8	12	8	8	0

Taulukko 9.2.2 Havaitut vaatimustenvastaisuudet ja niistä aiheutuneet toimenpiteet (jaoteltuna horisontaalisen säännön mukaan).

Jaoteltuna horisontaalisen säännön mukaan		Toimet/toimenpiteet	
	Havaittujen vaatimustenvastaisuuksien määrä	Hallinnolliset	Oikeudelliset
Tuotteiden vaatimustenvastaisuus: eläimistä saatavien sivutuotteiden tai niistä johdettujen tuotteiden merkinnät ja jäljitettävyys	14	0	0
Luokat 1 ja 2*			
Luokka 3*			
Tuotteiden vaatimustenvastaisuus: eläimistä saatavien sivutuotteiden tai niistä johdettujen tuotteiden turvallisuus			
Luokat 1 ja 2*			
Luokka 3*			
Petolliset ja vilpilliset menettelytavat	0		

10 ELÄINTEN HYVINVOINTIA KOSKEVAT VAATIMUKSET

Eläinsuojelulainsäädännön tarkoituksena on suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta. Lainsäädännön avulla pyritään myös edistämään eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua. Eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä lopetusasetuksen noudattamista valvotaan suunnitelmallisesti tai epäilyyn perustuen eläinsuojelutarkastuksissa. Tarkastusten tulokset raportoidaan vuosittain.

Eläinten kuljetusten vaatimukset ovat erilaiset sen mukaan, onko kuljetus kaupallista vai ei. Yhteistä on kuitenkin se, että eläimiä on kuljetettava siten, ettei niille aiheudu kuljetuksesta vammoja tai kärsimystä. Suunnitelmallisia tarkastuksia tehdään kaupallisiin eläinkuljetuksiin ja niiden tulokset raportoidaan vuosittain.

Hallinnonalan tavoitteeksi on asetettu, että ihmisten, eläinten ja kasvien terveys, hyvinvointi ja turvallisuus on varmistettu vastuullisella toiminnalla. Tavoitteen toteutumista seurataan tunnusluvuilla: eläinten hyvinvoinnin osalta vaatimukset täyttävien pitopaikkojen osuus tuotantoeläintilojen otantatarkastuksissa tulisi olla vähintään 85 %. Lisäksi toiminnan tehokkuutta ja laatua seurataan muun muassa tuotantoeläintilojen otantavalvontojen, eläinkuljetusten sekä teurastamovalvonnan valvontasuunnitelmien toteutumisasteella.

Lisätietoja:

- [Eläinten hyvinvoinnin valvonta 2019](#)

10.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta

Eläinsuojeluvalvonnalle asetetut määrälliset tavoitteet saavutettiin osittain. Otantaan perustuvista tuotantoeläintilojen eläinsuojelutarkastuksista toteutui 93 %. Kaupallisia eläinkuljetuksia tarkastettiin hieman edellisvuotta enemmän, mutta tavoitteesta jäätiin silti selkeästi

(toteuma 62 %). Teurastamovalvonnan määrälliset tavoitteet saavutettiin isojen teurastamojen osalta, mutta pienteurastamoista jäi tarkastamatta lähes puolet. Epäilyyn perustuvien eläinsuojelutarkastusten määrä ylitti 6000 tarkastuskäynnin rajan jo viidettä vuotta peräkkäin - suurin osa tarkastuksista kohdistui lemmikkieläinten pitoon.

Koko maan osalta tuotantoeläintilojen otantatarkastuksissa havaittujen laiminlyöntien määrä (30 %) on selvästi suurempi kuin edellisvuonna (18 %) eikä tavoitetta vaatimukset täyttävien tuotantoeläintilojen otantatarkastuskohteiden määrästä saavutettu. Kaupallisten eläinkuljetusten valvonnassa tavoitteena on, että vähintään 90 % tarkastetuista eläinkuljetuksista täyttää vaatimukset. Tähän tavoitteeseen ei aivan päästy, laiminlyöntejä havaittiin selkeästi enemmän (12 %) kuin edellisenä vuonna (6 %). Epäilyyn perustuvien tarkastusten tulokset noudattavat aikaisempien vuosien linjaa. Tuotantoeläinten osalta kieltoja ja määräyksiä on viime vuosina annettu noin 40 %:lla epäilytarkastuksista, mutta kiiretoimenpiteisiin joudutaan vain harvoin (3 - 4 % tarkastuksista). Lemmikkieläinten pitäjille kieltoja ja määräyksiä on viime vuosien aikana annettu joka neljännellä tarkastuksella ja kiiretoimenpiteisiin on ryhdytty joka kymmenennellä tarkastuksella.

Kokonaisarviona voidaan todeta, että eläinsuojeluvalvonta on haasteista huolimatta ollut tehokasta ja vaikuttavaa ja varmistanut siten omalta osaltaan eläinten hyvinvointia maasamme.

10.2 Eläinten hyvinvointi maataloilla

Vuonna 2019 tehtiin 379 tuotantoeläintilalla suunnitelmallinen otantaan perustuva eläinsuojelutarkastus (Taulukko 10.2.1). Eläinsuojelusäädösten vastaista menettelyä raportoitiin kaikkiaan noin 30 prosentilla tarkastetuista tiloista, joilla oli tarkastushetkellä eläimiä. Tämä on selvästi enemmän kuin edellisenä vuonna (18 %). Valvonnoissa painotettiin erityisesti lammas-tiloja. Laiminlyöntien osuus kasvoi selvästi naudoilla, lampailta ja sioilla. Osittain tämä johtunee siitä, että valvonta on entistä paremmin onnistuttu kohdistamaan riskitiloille. Laiminlyönnit koskivat pääosin samoja vaatimuksia kuin edellisenä vuonna. Sellaisia laiminlyönnejä, joissa olisi pitänyt ryhtyä eläinsuojelulain mukaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin, havaittiin yhdellä nautatilalla.

Epäilyyn perustuen tuotantoeläimiin kohdistuneita tarkastuksia on tehty 3187 kpl. Tuotantoeläintiloilla on annettu 1256 kieltoa tai määräystä (39 % tarkastuksista). Lisäksi kiireellisiin toimenpiteisiin on ryhdytty 133 kertaa (4 % tarkastuksista). Toimenpide raportoitu useampaan kertaan, jos kohteessa on useampia eri eläinlajeja, joihin toimenpiteet kohdistuvat. Epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia ei toistaiseksi saa raportoitua nykyisestä tietojärjestelmästä eläinlajeittain.

Taulukko 10.2.1 Tuotantopaikkojen ja tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä sekä havaitut vaatimustenvastaisuudet ja niistä aiheutuneet toimenpiteet.

Tuotantoeläimet (eläinryhmä)	Tuotantopaikkojen lukumäärä	Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä	Vaatimustenvastaisuudet		Toimet/toimenpiteet	
			Tarkastettujen tuotantopaikkojen kokonaismäärä*	Niiden tarkastettujen tuotantopaikkojen lukumäärä, joissa havaittiin vaatimustenvastaisuuksia*	Hallinnolliset	Oikeudelliset
Siat (sellaisina kuin ne määritellään neuvoston direktiivissä 2008/120/EY (13))	892	33		13	8	-
Munivat kanat (sellaisina kuin ne määritellään neuvoston direktiivissä 1999/74/EY (14))	300	2		0	0	-
Kanat sellaisina kuin ne määritellään neuvoston direktiivissä 2007/43/EY (15))	190	7		0	0	-
Vasikat (sellaisina kuin ne määritellään neuvoston direktiivissä 2008/119/EY (16))	8942*	153		32	19	-
Muu (täsmennettävä)	10744**	332		93	34	-

*Vasikat ja yli 6 kk ikäiset naudat yhdistetty

** >6 kk ikäiset naudat, lampaat, vuohet, turkiseläimet

Lammastiloilla laiminlyöntien osuus nousi 20 %:iin edellisvuodesta (0 %). Tilaa kohti lasketuna laiminlyöntejä oli keskimäärin 3,7. Yleisimmin havaittiin pitopaikan puhtauteen sekä pitopaikan rakennusten ja laitteiden kuntoon ja turvallisuuteen liittyviä puutteita. Eläinten terveydestä, yleisestä hyvinvoinnista ja puhtaudesta sekä veden tai sopivan rehun riittävässä saannissa ei huolehdittu aina riittävästi. Kirjanpidon puutteiden osuus kaikista epäkohdista oli 14 %. Tilalla oli muita todennäköisemmin laiminlyöntejä, jos se ei ole tehnyt valvontaa edeltävänä vuonna korvamerkkilauksia, rekisterimerkintöjä tai osallistunut kansalliseen uuhitukseen.

Tarkastetuilla *nautatiloilla* havaittiin laiminlyöntejä kolminkertainen määrä vuoteen 2018 verrattuna kuin vuotta aiemmin. Vasikoiden pidon yleisimmät laiminlyönnit ovat pysyneet vuodesta toiseen samoina, kohdistuen pääosin pitopaikan puhtauteen ja turvallisuuteen sekä tilavaatimuksiin, niin myös vuonna 2019. Yli kuuden kuukauden ikäisillä naudoilla laiminlyönnit koskivat muun muassa puhtaan ja kuivan makuupaikan vaatimusta, eläinten terveydestä, yleisestä hyvinvoinnista ja puhtaudesta huolehtimista sekä sorkkahoitoa. Tiloilla,

joilla on emolehmiä tai muita kuin lypsylehmiä ja vasikoita, oli muita suurempi riski laiminlyönneille. Lisäksi tarkastuksen tulos oli todennäköisemmin laiminlyönti, mikäli tilalla on ollut kadonneita nautoja valvontaa edeltävän vuoden aikana, aiempia eläinsuojelua koskevien säädösten rikkomuksia tai puutteita merkinnän ja rekisteröinnin valvonnassa.

Tarkastetuilla *turkiseläintiloilla* havaittiin puutteita hieman vähemmän kuin edellisenä vuotena. Yksittäisiä laiminlyönnejä tilaa kohti laskettuna oli kuitenkin edellisvuotta enemmän. Yleisimmin laiminlyönnit liittyivät pitopaikan tilavaatimuksiin ja pureskelu- ja virikemateriaalin tarjoamiseen. Useina aiempina vuosina pitopaikan pohjan tai lattian ja häkkien verkko-pohjan kuntoon sekä pitopaikan rakennusten ja laitteiden kuntoon ja turvallisuuteen liittyvät melko yleiset puutteet sekä vuotta aiemmin yleiset puutteet turkiseläinten asianmukaisessa lopettamisessa vähenivät. Valvontatulosten tilastollisessa analyysissä turkistiloilla, joilla oli vain minkkejä, oli enemmän laiminlyönnejä kuin muilla tiloilla. Tiloilla, joilla oli puutteita aiemmissa eläinsuojelutarkastuksissa tai jotka puuttuivat Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteristä, oli enemmän laiminlyönnejä kuin muilla tiloilla. Turkistiloilla, joilla ei ollut elinkeinon sertifiointia, laiminlyönnejä havaittiin enemmän kuin sertifioiduilla tiloilla, mutta vähäisten havaintojen (sertifioimattomia tiloja liian vähän) vuoksi tulosta on pidettävä hieman epävarmana.

Sikatiloilla havaittujen laiminlyöntien osuus nousi selvästi edellisestä vuodesta, mutta tilaa kohti laskettuna laiminlyönnejä oli saman verran kuin edellisenä vuonna. Suurin osa laiminlyönneistä liittyi tilojen puhtaana pitoon. Lisäksi havaittiin puutteita virikemateriaalin tarjoamisessa useammalla tilalla. Useina vuosina yleiset kirjanpidon puutteet olivat vähentyneet.

Broileri -ja munintakanatiloilla eikä *vuohitiloilla* havaittu laiminlyönnejä.

10.3 Eläinten hyvinvointi kuljetuksen aikana

Aikaisempien vuosien tapaan suurimman osan tarkastuksista (348 kpl) tekivät tarkastuseläinlääkärit teurastamoissa kuljetusten purkamisen yhteydessä. Lisäksi läänineläinlääkärit ja kunnaneläinlääkärit tarkastivat kuljetuksia tien päällä (35 kpl) ja lähtöpaikoissa (13 kpl) ja muissa määräpaikoissa (13 kpl). Suurin osa tarkastuksista kohdistui nauta-, siipikarja- ja sikakuljetuksiin, lisäksi tarkastettiin hevos-, poro- ja lammaskuljetuksia. Yli kahdeksan tuntia kestäviä kuljetuksia tarkastettiin 28 kpl.

Taulukko 10.3.1 Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä sekä havaitut vaatimustenvastaisuudet ja niistä aiheutuneet toimenpiteet.

Eläinten suo- jelu kuljetuk- sen aikana (eläinlajeittain)	Tehtyjen vi- rallisten tar- kastusten lu- kumäärä	Vaatimustenvastaisuuksien määrä ja luokka						Toimet/toimenpiteet	
		1. Eläinten kunto	2. Kuljetuskäytännöt, tilavaatimus, korkeus	3. Kuljetusvä- line	4. Vesi, rehu, matka- ja lepo- aika	5. Asiakirjat	6. Muu	Hallinnolliset	Oikeudelliset
Nautaeläimet	123	2	2	18	0	2	0	15	-
Sikaeläimet	118	0	0	3	0	6	0	5	-
Lammas-/vuo- hieläimet	18	0	0	1	0	4	0	4	-
Hevoseläimet	18	0	0	1	0	40	0	9	-
Siipikarja	128	0	2	1	0	3	0	2	-
Muu	25	3	4	11	0	3	0	13	-

Eläinkuljetuksissa havaittiin laiminlyöntejä enemmän (12 %) kuin edellisenä vuonna (6 %). Epäkohtia todettiin yhteensä 51 kuljetuksessa 424:stä, ja yksittäisiä epäkohtia havaittiin kaikkiaan 106 kappaletta. Epäkohdat olivat pitkälti samoja kuin edellisinäkin vuosina. Eniten havaittiin puutteita kuljetusasiakirjoihin, kuljettajien pätevyydistuksiin ja eläinkuljettajaluupiin liittyvissä vaatimuksissa (55 kpl, joka on puolet kaikista havaituista). Toiseksi eniten yksittäisiä epäkohtia ilmeni kuljetusvälineen kunnossa ja turvallisuudessa sekä pitkien kuljetusten lisävaatimusten noudattamisessa (35 kpl). Kolmanneksi eniten puutteita havaittiin kuljetuskäytännöissä ja tilavaatimusten noudattamisessa 8 kpl. Lopetusvälineitä ei ollut saatavilla neljässä kuljetuksessa.

Hevoskuljetuksia tarkastettiin yhteensä 18 kpl, joista kymmenessä havaittiin epäkohtia. Kaikki epäkohdat olivat luvan, pätevyydistuksen tai kuljetusasiakirjojen puuttumisia. Epäkohtien osuus hevoskuljetuksissa oli 56 %.

Porojen kuljetuksia tarkastettiin teurastamoissa sekä kuljetuksen lähtöpaikassa eli siellä missä eläimet lastataan kuljetusvälineeseen. Yhteensä tarkastettiin 23 kuljetusta, joista 14 todettiin laiminlyöntejä (61 %). Kolmesta ajoneuvosta puuttuivat lopetusvälineet ja kahdeksasta puuttui merkintä eläinkuljetuksesta, viidessä ajoneuvossa oli turvallisuuteen liittyviä puutteita ja kahdessa tapauksessa oli asiakirjapuutteita. Välityseläinkuljetuksia tarkastettiin 9 kpl ja näissä oli kaikki kunnossa.

Viranomainen ryhtyi hallinnollisiin toimenpiteisiin hieman harvemmin kuin edellisenä vuotena. Kaupallisten eläinkuljetusten tarkastuksissa hallinnollisiin toimenpiteisiin ryhdyttiin noin 35 %:ssa (43 % 2018, 42 % 2017, 35 % 2016 ja 36 % 2015) tarkastuksista, joissa oli havaittu laiminlyöntejä. Niissä 33 laiminlyöntitapauksessa, joissa viranomainen ei ryhtynyt hallinnollisiin toimenpiteisiin, annettiin 30 tapauksessa neuvoja asian saattamiseksi kuntoon. Edelleen asiakirjoihin liittyvät puutteet aiheuttivat eniten laiminlyöntejä. Suoranaisesti eläinten hyvinvointiin vaikuttavia olivat kuljetusvälineen kuntoon ja juottojärjestelmiin liittyvät puutteet. Kuljetuksen käytännöissä suurin osa havainnoista liittyi lopetusvälineiden puuttumiseen eikä näin ollen heikennä jokaisessa kuljetuksessa eläimen hyvinvointia. Vuonna 2019 laiminlyöntien määrä nousi yllättäen merkittävästi aiemmista vuosista. Tähän on vaikuttanut hevos- ja porokuljetuksissa havaittujen puutteiden suuri määrä. Tarkastuksia on tarpeen edelleen kohdentaa näiden eläinlajien kuljetuksiin.

10.4 Eläinten hyvinvointi lopetuksen yhteydessä

Teurastamoiden eläinsuojelullisen tilanteen varmistamiseksi tavoitteena on, että jokaisessa teurastamossa tehdään päivittäisvalvonnan lisäksi teurastamon kaikki toiminnot kattava dokumentoitu eläinsuojelutarkastus vähintään kerran vuodessa. Valvontatavoitteeseen päästiin ns. isoissa teurastamoissa. Kaikissa 15:ssä isossa teurastamossa tehtiin vuoden aikana vähintään yksi dokumentoitu, kaikki toimet kattava eläinsuojelutarkastus. Pienteurastamojen osalta tarkastus tehtiin 24 laitoksessa. Pienteurastamoista jäi tarkastamatta lähes puolet. Näiden osalta vuosittaista tarkastusta ei joko tehty, tai se tehtiin myöhässä, jolloin se raportoituu seuraavan vuoden tarkastusten yhteydessä. Yhteensä dokumentoitiin 40 tarkastusta 39 eri teurastamoon. Teurastamojen tarkastuksilla havaituista epäkohdista suurin osa johtui laitoksen puutteellisesta omavalvontamenettelystä ja siihen liittyvästä kirjanpidosta.

Vuosien 2016 – 2019 aikana toiminnassa olleista teurastamoista 95 %:ssa on tehty dokumentoitu tarkastus vähintään kerran, ja 23 %:ssa kaikkina neljänä vuotena. Viiteen prosenttiin toiminnassa olleista teurastamoista ei tehty neljän vuoden aikana yhtään dokumentoitua tarkastusta. Teurastamot, joissa ei tehty yhtään dokumentoitua tarkastusta neljän vuoden

aikana, olivat kaikki pienteurastamoja, joista osa on toiminnassa vain lyhyen ajan tai yksittäisiä päiviä vuodesta.

Eläinten hyvinvointia lopetuksen yhteydessä valvotaan lisäksi maatiloilla ja turkistarhoilla tehtävän eläinsuojelun otantavalvonnan yhteydessä.

Ruokaviraston monivuotisessa eläinten hyvinvoinnin toimenpideohjelmassa tarkastellaan vuosittaisissa eläinsuojelutarkastuksissa havaittuja yleisimpiä laiminlyöntejä ja ongelmakohtia eläinten pidossa ja hoidossa, sekä kehitetään käytännön toimia eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Tavoitteena on parantaa eläinten hyvinvointia tiloilla yhteistyössä koko tuotantoketjun kanssa ja vähentää erityisesti vakavien laiminlyöntien määrää eläinten pitopaikoissa. Turkiseläinten osalta on vuonna 2018 käynnistetty toimenpideohjelmaa vastaava hanke yhdessä Luonnonvarakeskuksen ja elinkeinon kanssa turkiseläinten hyvinvoinnin parantamiseksi. Elinkeinoon kanssa tehtävän yhteistyön lisäksi toteutettiin yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen kanssa erillinen eläinjalostukseen ja turkiseläinten valvontatuloksiin liittyvä hanke, jonka loppuraportti valmistuu vuonna 2020. Eläinsuojelulainsäädännön eläinten jalostusta koskevien vaatimusten toimeenpanon parantamiseksi valmistuu osana hanketta sekä turkiseläinten että koirien jalostuksen raja-arvoja koskevat raportit.

Valvonnan vaikuttavuuden varmistamiseksi eläinsuojeluvalvonnan riskiperusteisuuden kehittämistä jatketaan ja syvennetään edelleen. Vuonna 2021 painotetaan sikatiloja. Riskikriteeristöä tullaan pohtimaan yhdessä elinkeinon, valvontaviranomaisten sekä tutkijoiden kanssa. Tulevaisuudessa tullaan myös testaamaan satunnaisesti valittujen tilojen osuuden lisäämistä eri eläinlajeilla tietyin väliajoin, jotta saadaan yleiskuvaa eläinten hyvinvoinnista Suomessa. Tämän vuoksi vuonna 2020 valvottavat turkistilat valitaan satunnaisesti. Tulevaisuuden tavoitteena on hyödyntää valvonnassa muun muassa alkutuotannon hygieniavalvontatietoja sekä teurastamotietoja.

Pohjoismaisen nautojen, sikojen ja lampaiden valvontaindikaattoreita koskevan NMDD-projektin tuloksia pyritään hyödyntämään tulevaisuudessa myös tilavalvonnassa.

11 SUOJATOIMENPITEET KASVINTUHOOJIEN TORJUMISEKSI

Kasvinterveyden ja taimiaineiston valvonnan tavoitteena on estää kasvinterveyslainsäädännössä mainittujen karanteenituhoojien leviäminen Suomeen ja todettujen esiintymien hävittäminen. Lisäksi valvonnan tavoitteena on varmistaa, että markkinoitavat, maahantuotavat ja maasta vietävät kasvituotteet täyttävät muut kasvinterveys- sekä taimiaineistolainsäädännön asettamat vaatimukset.

Lisätietoja:

- [Kasvinterveyden, taimiaineiston ja metsänviljelyaineiston valvonta 2019](#)

11.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta

Kasvinterveyden taso säilyi hyvänä ja virallisten tarkastusten perusteella havaittiin, että toimijat noudattivat kasvinterveys- ja taimiaineistolainsäädännöstä, sekä metsänviljelyaineistolainsäädännöstä tulevia vaatimuksia hyvin.

11.2 Viralliset tarkastukset

Taulukko 11.2.1 Toimijoiden ja virallisten tarkastusten lukumäärä.

	Toimijoiden lukumäärä	Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä
Toimijat, joilla on lupa myöntää kasvipasseja	264	107
Toimijat, joilla on lupa tehdä merkki (puiseen pakkausmateriaaliin, puuhun tai muihin tavaroihin)	864	241

Kasvipasseja myöntävien toimijoiden määrä vuonna 2019 koostuu seuraavista: kasvinterveysrekisteri 194, metsänviljelyaineistorekisteri 44 ja siemenperuna ja kylvösiemenet 1 (Siemenperunalle ja kylvösiemenille kasvipassin myöntää virallisten tarkastusten perusteella Ruokavirasto. Vuonna 2019 siemenperunapakkaamoita oli 26 kpl, joiden kaikki siemenet tarkastetaan. Kasvipassi yhdistetään vakuustodistukseen).

11.3 Vaatimustenvastaisuudet

Tarkastusten perusteella voidaan todeta, että toimijat täyttivät voimassa olleen lainsäädännön vaatimukset. Vuodesta 2020 alkaen vaatimustenvastaisuuksina raportoidaan omavalvonnan tarkastuksissa havaitut puutteet, jotka luokitellaan asteikolla 1 - 3 puutteen vakavuuden mukaan.

Taulukko 11.3.1 Havaitut vaatimustenvastaisuudet ja niistä aiheutuneet toimenpiteet.

Vaatimustenvastaisuudet				Toimet/toimenpiteet	
	Havaittu virallisissa tarkastuksissa	Tarkastettujen toimijoiden kokonaismäärä*	Niiden tarkastettujen toimijoiden lukumäärä, joiden osalta havaittiin vaatimustenvastaisuuksia*	Hallinnolliset	Oikeudelliset
Toimijat, joilla on lupa myöntää kasvipasseja	Luokan 1 puute: 0 Luokan 2 puute: 0 Luokan 3 puute: 0	107	0		
Toimijat, joilla on lupa tehdä merkki (puiseen pakkausmateriaaliin, puuhun tai muihin tavaroihin)	Luokan 1 puute: 0 Luokan 2 puute: 0 Luokan 3 puute: 0	241	0		
Petolliset ja vilpilliset menettelytavat	0	0	0		

12 KASVINSUOJELUAINIEN MARKKINOILLE SAATTAMINEN JA KÄYTTÖ SEKÄ TORJUNTA-AINEIDEN KESTÄVÄ KÄYTTÖ

Kasvinsuojeluainevalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kasvinsuojeluaineita koskevaa lainsäädäntöä noudatetaan. Valvonnalla varmistetaan, että Suomessa markkinoidaan ja käytetään vain Suomessa hyväksytyjä kasvinsuojeluaineita, ja että kasvinsuojeluaineita käytetään asianmukaisesti ja kestävästi.

Lisätietoja:

- [Kasvinsuojeluaineiden käytön valvonta 2019](#)

12.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta

Vuonna 2019 kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisen valvonta linkittyi vahvasti suurempiin kansainvälisiin projektikonaisuuksiin. Tukes osallistui yhdessä Tullin kanssa Europolin koordinoimaan laittomien kasvinsuojeluaineiden Silver Axe IV -valvontaoperaatioon. Silver Axe IV -operaatiossa valvottiin laittomia valmisteita maahantuonnin yhteydessä. Operaation aikana havaittiin kaksi erää, joiden tuonti EU-alueelle ei ole sallittu. Kyseiset erät olivat pieniä ja harrastekäyttöön tarkoitettuja.

Kasvinsuojeluaineiden nettivalvonnassa valvottiin kaikki kasvinsuojeluaineita mainostavat suomalaiset verkkosivut, jotka löydettiin käytetyillä valvontavälineillä

Lisäksi valvonnassa otettiin 15 näytettä markkinoilla olevista kasvinsuojeluaineista. Näytteitä tilattiin kasvinsuojeluaineita myyvistä nettikaupoista. Näytteenotolla varmistettiin, että markkinoilla olevien valmisteiden koostumus vastaa Tukesin hyväksymispäätöstä. Lisäksi valvonnan avulla valvottiin, että nettimyynnissä pyydetään ostajaa näyttämään kasvinsuojelututkimustodistus. Lisäksi valvonnassa analysoitiin ilmiannon perusteella yksi valmiste, jonka epäiltiin olevan vaatimuksenvastainen. Valmisteesta ei havaittu merkittäviä puutteita.

Kasvinsuojeluaineiden käytön valvontojen tavoitemäärää ei saavutettu, sillä suunnitelluista tarkastuksista toteutui 69 %. Käytön valvontaa tehtiin yhteensä 101 tilalla, puutteita havaittiin 12 tilalla yhteensä 27 kpl.

Kasvinsuojeluaineiden valvonnan perusteella niin kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta kuin kasvinsuojeluaineiden käyttöä koskevaa lainsäädäntöä noudatetaan pääsääntöisesti hyvin. Kasvinsuojeluaineiden verkkokaupassa havaittiin kuitenkin paljon puutteita kasvinsuojeluaineiden markkinointia koskevan sääntelyn ja muun kemikaalilainsäädännön noudattamisessa.

12.2 Viralliset tarkastukset

Taulukko 12.2.1 Toimijoiden ja virallisten tarkastusten lukumäärä (kasvinsuojeluaineiden kaupan pitäminen).

Kasvinsuojeluaineiden kaupan pitämistä koskevat	Toimijoiden lukumäärä	Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä
Maahantuloapaikat		0
Valmistajat/formuloijat		0
Pakkaajat / uudelleen pakkaajat / uudelleen etiketöijät		0
Jakelijat/tukkukauppiaat/vähittäismyyjät – ammatti- ja/tai harrastuskäyttöön tarkoitetut kasvinsuojeluaineet		73 (44)
Varastointipaikat/liikenteenharjoittajat/logistiikkayritykset		0
Luvanhaltija tai rinnakkaisvalmisteiden kauppaa koskevan luvan haltija	60	0
Muut		2

Taulukko 12.2.2 Toimijoiden ja virallisten tarkastusten lukumäärä (kasvinsuojeluaineiden ja torjunta-aineiden kestävä käyttö).

Kasvinsuojeluaineiden ja torjunta-aineiden kestävä käyttöä koskevat	Toimijoiden lukumäärä	Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä
Maatalouskäyttäjät	48769	101
EU:n perustukijärjestelmän tai maaseudun kehittämisjärjestelmän piiriin kuuluvat hakijat, joille tehdään täydentävien ehtojen tarkastuksia*	48769	541
Maatalouskäyttäjät, jotka eivät kuulu täydentävien ehtojen tarkastusten piiriin*		
Muut ammattikäyttäjät	407	
Teollinen käyttö, esim. rautatiet ja maantiet*		
Siementen käsittelystä vastaavat toimijat*		
Ruiskutusurakoitsijat / ruiskutuspalvelujen tarjoajat*		
Metsätalous*	66	
Muut kuin maatalousalueet (golfkentät / muut julkiset alueet)*	441 (130 golfkenttää + 311 kuntaa)	
Muut		

* luku sisältyy maatalouskäyttäjien tai muiden ammattikäyttäjien kokonaislukumääriin

Kasvinsuojeluaineiden kaupan valvonnan osalta suluissa oleva luku viittaa verkkokauppojen valvontaan koskien kasvinsuojelulainelainsäädännön edellyttämiä markkinoinnissa annettavia tietoja.

Kaikkia tietoja ei ole saatavilla, esimerkiksi siementen peittäus tehdään tiloilla, eikä niiden tilojen määrä, jotka peittaavat itse siemeniä, ole tiedossa. Metsätalous luvussa on mukana metsänhoitoyhdistykset. Muut kuin maatalousalueet (golfkentät / muut julkiset alueet) luvussa on mukana golfkentät (130 kpl) ja kunnat (311 kpl).

12.3 Vaatimustenvastaisuudet

Taulukko 12.3.1 Havaitut vaatimustenvastaisuudet ja niistä aiheutuneet toimenpiteet (kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattaminen).

Vaatimustenvastaisuudet				Toimet/toimenpiteet	
Kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamista koskevat	Havaittu virallisissa tarkastuksissa	Tarkastettujen toimijoiden kokonaismäärä*	Niiden tarkastettujen toimijoiden lukumäärä, joiden osalta havaittiin vaatimustenvastaisuuksia*	Hallinnolliset	Oikeudelliset
Maahantulopaikat					
Valmistajat/formuloijat					
Pakkaajat / uudelleen pakkaajat / uudelleen etiketöijät					
Jakelijat/tukkukauppiaat/vähittäismyyjät – ammatti- ja/tai harrastuskäyttöön tarkoitetut kasvinsuojeluaineet	9	73	9	1	
Varastointipaikat/liikenteenharjoittajat/ logistiikkayritykset					
Luvanhaltija tai rinnakkaisvalmisteiden kauppa koskevan luvan haltija					
Muut					

Taulukko 12.3.2 Havaitut vaatimustenvastaisuudet ja niistä aiheutuneet toimenpiteet (kasvinsuojeluaineiden ja torjunta-aineiden käyttö).

Vaatimustenvastaisuudet				Toimet/toimenpiteet	
Kasvinsuojeluaineiden ja torjunta-aineiden kestäväää käyttöä koskevat	Havaittu virallisissa tarkastuksissa	Tarkastettujen toimijoiden kokonaismäärä*	Niiden tarkastettujen toimijoiden lukumäärä, joiden osalta havaittiin vaatimustenvastaisuuksia*	Hallinnolliset	Oikeudelliset
Maatalouskäyttäjät	27	98	12		
<i>EU:n perustukijärjestelmän tai maaseudun kehittämissijärjestelmän piiriin kuuluvat hakijat, joille tehdään täydentävien ehtojen tarkastuksia*</i>	50	541	31	31	
<i>Maatalouskäyttäjät, jotka eivät kuulu täydentävien ehtojen tarkastusten piiriin*</i>					
Muut ammattikäyttäjät					
<i>Teollinen käyttö, esim. rautatiet ja maantiet*</i>					

Vaativustenvastaisuudet				Toimet/toimenpiteet	
Kasvinsuojeluaineiden ja torjunta-aineiden kestävä käyttöä koskevat	Havaittu virallisissa tarkastuksissa	Tarkastettujen toimijoiden kokonaismäärä*	Niiden tarkastettujen toimijoiden lukumäärä, joiden osalta havaittiin vaativustenvastaisuuksia*	Hallinnolliset	Oikeudelliset
<i>Siementen käsittelystä vastaavat toimijat*</i>					
<i>Ruiskutusurakoitsijat / ruiskutuspalvelujen tarjoajat*</i>					
<i>Metsätalous*</i>					
<i>Muut kuin maatalousalueet (golfkentät / muut julkiset alueet)*</i>					
Muut					
Petolliset ja vilpilliset menettelytavat					

Käytön valvonnassa puutteellinen kirjanpito havaittiin yhdellä tilalla, varastoinnin puutteita oli kahdella tilalla, kahdella tilalla käytettiin kasvinsuojeluainetta mikä ei ollut käyttöhetkellä Suomessa hyväksyttyä, yhdellä viljelijällä ei ollut voimassa olevaa kasvinsuojeluainetutkintoa, ja kolmella kasvinsuojeluinuiskua ei ollut testattu tai testaus oli vanhentunut. Kasvinsuojeluaineen myyntipäällyksmerkintöjen rikkomuksia havaittiin yhteensä 18 kappaletta. Nämä liittyivät useimmiten pohjavesirajoituksen tai käyttömäärien rikkomuksiin.

13 LUONNONMUKAINEN TUOTANTO JA LUONNONMUKAISTEN TUOTTEIDEN MERKINNÄT

Luonnonmukaisen tuotannon ja luonnonmukaisten tuotteiden merkintöjen valvontaa tehdään Suomessa viranomaisen suorittamana valvontana. Valvontatehtävä on delegoitu tarkastusviranomaisille kansallisella lailla. Suomessa ei käytetä akkreditoituja yksityisiä tarkastuslaitoksia. Valvontaan kuuluva tuotenäytteiden analysointi tehdään myös viranomaisen laboratoriossa.

Luomuvalvonnasta laaditaan vuosittain sektorikohtainen raportti, jossa myös analysoidaan valvonnan tuloksia ja kuvataan valvontajärjestelmä (EU) 889/2008, art 92 f mukaisesti. OFIS:in raporttiosiossa raportoidaan asetuksen (EU) 889/2008 liitteen XIII mukaiset tiedot. Tässä raportissa annetaan lyhyesti yleiskuva toimijamääristä, tarkastusten määristä sekä näiden tuloksista.

Lisätietoja:

- [Luonnonmukaisen tuotannon valvontaraportti 2019](#)

13.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta

Luonnonmukaisen tuotannon valvonta toteutui suunnitellusti ja valvonnan vaikuttavuustavoite, ts. että kuluttaja voi luottaa luomumerkintöihin, saavutettiin. Yli 98 % valvontajärjestelmään ilmoittautuneista toimijoista noudatti tuotantoon liittyviä ehtoja. Vähittäismyynnin markkinavalvonnan tulosten perusteella kuluttaja voi luottaa luomumerkintöjen oikeellisuuteen.

Taulukko 13.1.1 Vaikuttavuuden tunnusluvut luomutuotannossa sekä markkinointikieltoja saaneiden toimijoiden osuus.

	Säädöksiä noudattaneiden toimijoiden osuus	Markkinointikieltoja saaneiden %-osuus toimijoista
Alkutuotanto		
Kasvintuotanto	99	0,7
Eläintuotanto	98,6	1,4
Rehunvalmistus ja maahantuonti	100	0
Elintarvikkeiden valmistus ja maahantuonti	99	1
Alkoholijuomien valmistus ja myynti	99	0,6

Luomuvalvonnan yhteinen kolmevuotinen valvonnan painopisteteema on ollut jäljitettävyyden. Ensimmäisenä vuonna arvioitiin toimijoiden luomusuunnitelman riittävyyttä jäljitettävyyden varmentamiseen, toisena vuonna pureuduttiin yksityiskohtaisemmin jäljitettävyyden toimivuuteen vuositarkastuksilla tehdyin eräkohtaisin varmennuksin ja kolmantena vuonna tarkastajien tehtävänä oli antaa toimijoiden jäljitettävyydestä kokonaisarvio. Toimijoita varten suunniteltiin jäljitettävyysslomake, jonka tarkoituksena on avata jäljitettävyyden suunnittelussa ja seurannassa vaaditut toimenpiteet. Yleisesti luomuvalvonnan painopistetulokset osoittivat, että elintarvikeyritykset ovat suunnitelleet jäljitettävyyden varmentamisen hyvin ja jäljitettävyyden toimii.

13.2 Viralliset tarkastukset

Taulukko 13.2.1 Toimijoiden ja virallisten tarkastusten lukumäärä.

Luonnonmukaisen tuotannon toteutuneet tarkastukset ja otetut näytteet 2019	Toimijoiden lukumäärä	Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä	Tarkastettujen toimijoiden osuus kaikista (%)
Alkutuotanto	4990 *		
- vuosittaiset tuotantotarkastukset		6 300	100
- joista ennalta ilmoittamattomia		142	2,8
- luomukotieläintiloilla, ml mehiläinen		1 033	100
- alkutarkastukset (uusi tila tai toiminto)		187	100
- uusintatarkastukset		32	1
- ylimääräiset tarkastukset		341	7
- joista ennalta ilmoittamattomat ylimääräiset tarkastukset		234 (69 %)	
- näytteet (sis. 70 kpl vierasainevalvonnan kanssa yhteiset luomunäytteet)		317	6

Luonnonmukaisen tuotannon toteutuneet tarkastukset ja otetut näytteet 2019	Toimijoiden lukumäärä	Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä	Tarkastettujen toimijoiden osuus kaikista (%)
Elintarvikkeet,	784**	589	100
- vuosittaiset tuotantotarkastukset			
- alkutarkastukset uusille toimijoille		67	100
- ylimääräiset tarkastukset		38	5
- ennalta ilmoittamattomat ylimääräiset tarkastukset		33	
- uusintatarkastukset		8	
- näytteet		40	5
Rehualan toimijat	39		
- vuosittaiset tuotantotarkastukset		39	100
- joista ennalta ilmoittamattomia			0
- alkutarkastukset			
- ylimääräiset tarkastukset (joista ennalta ilmoittamattomia)		10 (75%)	10
- näytteet		8	21
Siemenpakkaamot	31		
- vuosittaiset tuotantotarkastukset		31	100
- alkutarkastukset uusille toimijoille		3	100
- näytteet		2	100
Alkoholijuomat, (Valvira)	168		
- tuotantotarkastukset valmistajilla		24	96
- tuotantotarkastukset tukuissa		74	50
- alkutarkastukset uusille toimijoille		1	
- näytteet		14	8
Näytteet , Tuonti- ja sisämarkkinaelintarvikkeet (Tulli)	**	306	
Markkinavalvonta Markkinavalvontaa tehdään vähittäiskaupoissa, joissa luomuväittämien käyttöä ja luomutuotteiden aitoutta tulee tarkastaa joka kolmas vuosi		157	

* Maatilojen lisäksi luvussa ovat mukana myös toimijat, joilla on ainoastaan kasvihuone-, sienimö- tai hunajantuotantoa.

** Jalostajat ja tukut ja tuojat. Luvussa ovat mukana alihankintatoimijat ja tuojat.

13.3 Vaatimustenvastaisuudet

Kuntien tekemässä markkinavalvonnassa havaittiin puutteita 8,3 %:ssa tarkastuksista, mikä on hieman enemmän kuin vuonna 2018 (puutteita 7,4 %). Yleisin syy poikkeamaan oli luomutuotteiden sijoittelu liian lähelle tavanomaisia tuotteita, jolloin tuotteilla on sekoittumisen vaara.

Taulukko 13.3.1 Vaatimustenvastaisuudet (kuntien tekemä markkinavalvonta).

Tulokset	Korjaava toimenpide	%-osuus toimijoista
A	Ei toimenpiteitä	91,7
B	Ohjausta ja neuvontaa	6,4
C	Kehotus korjata määräjassa	1,9
D	Pakkotoimi tai kielto, epäkohta on korjattava välittömästi	0

Taulukko 13.3.2 Vaatimustenvastaisuudet (luonnonmukainen alkutuotanto).

Luonnonmukaisessa alkutuotannossa havaitut poikkeamat. Tarkastuksista vastasivat tarkastusviranomaiset FI-EKO-101 – FI-EKO-115.	
Luonnonmukaisessa kasvintuotannossa havaitut poikkeamat	
Luomusuunnitelma	37
Lohkomuistiinpanot tai luomukirjanpito	92
Muuntogeenisten organismien käyttö	0
Rinnakkaisviljely	3
Tavanomaisen lisäysaineiston käyttö	84
Maan hoito tai viljelykierto	72
Kielletyn lannoitteen käyttö tai varastointi	8
Lannan käsittely tai käyttö	4
Kielletyn kasvinsuojeluaineen käyttö tai varastointi	4
Tuotteiden varastointi, jalostus tai kuljetus	9
Tuotteiden merkinnät	13
Muut	29
Yhteensä kasvintuotanto	355
Luonnonmukaisessa eläintuotannossa havaitut poikkeamat	
Eläinten alkuperä	9
Siirtymävaihe	4
Ruokinta	16
Eläinsuoja/ulkoilutilat	13
Ulkoilu	19
Muistiinpanot tai luomukirjanpito	25
Tuotteiden jalostus	1
Muut	12
Yhteensä eläintuotanto	99

Taulukko 13.3.2 Vaatimustenvastaisuudet (luonnonmukainen elintarvike- ja rehutuotanto).

Luonnonmukaisessa elintarvike- ja rehutuotannossa havaitut poikkeamat Tarkastuksista vastasivat tarkastusviranomaisen FI- EKO- 201	
Luonnonmukaisessa elintarviketuotannossa havaitut poikkeamat	
Hankinta	48
Jalostus	36
Jäljitettävyyys	26
Kirjanpito	104
Pakkaaminen	29
Pakkausmerkinnät	79
Varastointi	36
Muut	33
Tuonti	3
Yhteensä	400

Luonnonmukaisessa elintarvike- ja rehuotannossa havaitut poikkeamat Tarkastuksista vastasivat tarkastusviranomaisen FI- EKO- 201	
Huomautuksen / kehotuksen saaneiden toimijoiden lkm. Samalla toimijalla voidaan todeta yksi tai useampi poikkeama	245
Luonnonmukaisessa rehuotannossa havaitut poikkeamat	
Asiakirjaselvitys	0
Erilläänpito	3
Kirjanpito ja jäljitettävyys	7
Koostumus	3
Laadunvarmistus	5
Merkinnät	4
Yhteensä	22
Huomautuksen / kehotuksen saaneiden toimijoiden lkm. Samalla toimijalla voidaan todeta yksi tai useampi poikkeama.	11

Kaikki luonnonmukaisessa tuotannossa havaitut poikkeamat johtavat toimenpiteeseen, josta toimivaltainen viranomaisella vastaa tai jonka se määrää. Lievistä poikkeamista annetaan huomautus, jonka noudattaminen tarkastetaan seuraavalla tarkastuskäynnillä. Vakavammista poikkeamista annetaan kehoitus, määrätään korjaava toimenpide ja kehoitetaan raportoida sen toimeenpano määräajassa viranomaiselle.

Valvontaviranomaiset ryhtyvät seuraaviin toimenpiteisiin, kun luonnonmukaisen tuotannon valvonnassa havaitaan, että luomutuotteita markkinoiva toimija on poikennut tuotantoehdoista: (ote ohjeesta: Evira 18255):

- Muistutus tai havainto tarkastuslomakkeella: Tuotantoehdoista muistuttaminen, johon toimija itse reagoi ja korjaa tilanteen. Havainto dokumentoidaan tarkastuspöytäkirjaan tai siitä ilmoitetaan viranomaisen kirjeellä toimijalle. Muistutuksessa ei ole määräpäivää korjaamiselle tai muita ehtoja, mutta toimijan odotetaan reagoivan havaintoon, eikä poikkeama saa toistua. Korjaavan toimenpiteen varmistus seuraavalla tarkastuksella ei ole välttämätöntä, mutta suotavaa. Kyse on neuvonnasta, jolla toimijaa opastetaan toimimaan oikein.
- Huomautus ilman määräaikaa: Tulee olla korjattuna seuraavalla tarkastuksella. Huomautus on kirjallinen korjauskehoitus ilman määräaikaa. Käytännössä huomautus on kehoitus korjata huomiot seuraavaan tarkastukseen mennessä. Korjaava toimenpide varmistetaan seuraavalla tarkastuksella sekä kirjataan tarkastuskertomukseen. Seuraava tarkastus voi olla myös ylimääräinen ennalta ilmoittamaton tarkastus. Huomautus annetaan ilmoituksena.
- Kehotus korjata määräajassa: Määräajassa toteutettava kirjallinen korjauskehoitus sekä kuvaus tavasta, jolla varmennetaan, että korjauskehotusta on noudatettu (esimerkiksi kehoitetaan toimittamaan tieto toteutuneesta korjaavasta toimenpiteestä). Määräaika korjaamiseen voi olla myös seuraavaan tarkastukseen mennessä. Lisäksi varmentaminen on mahdollista toteuttaa myös maksullisella uusintatarkastuksella. Kehotus annetaan ilmoituksena.
- Maksullinen uusintatarkastus: Määräajassa toteutettava kirjallinen korjauskehoitus ja maksullinen uusintatarkastus, jossa korjaavan toimenpiteen toteutus varmistetaan. Kehotuksen muoto on ilmoitus.
- Lisäselvityspyyntö: Tarkastuksen jatkaminen kirjallisella pyynnöllä lisäselvityksen antamisesta asiasta, joka olisi pitänyt voida tarkastaa jo tarkastuksen yhteydessä. Toimijan on annettava selvitys määräajassa. Koska lisäselvityksen käsittelystä aiheutuu kustannuksia, käsittelystä peritään toimijalta tarkastusmaksu. Toimenpide on osa tarkastusta eli viranomaisessa jatkettu tarkastus, jolle on oma tuntiperusteinen maksunsa.

- Näytteenotto: Tarkastuksen jatkaminen päätöksellä ottaa tuotteesta tai kasvustosta näyte. Näytteenotto- ja analyysikustannukset maksaa toimija. Toimenpide on tarkastus.
- Markkinointikielto 1, väliaikainen. Seisautus: Seisautus on kiireellinen toimenpide koskien tuotetta tai koko tuotantoa sisältäen vaatimuksen siitä, että tuotetta ei saa markkinoida selvityksen aikana luonnonmukaisena. Markkinointikielto on tyyppillisesti kiireellisenä annettava ja heti noudatettava, jotta tuote saadaan pysäytettyä sekä tilanne kartoitettua. Kielto annetaan, vaikka toimijaa ei ole kuultu.
- Toimenpide perustuu hallintolain (434/2003) kuulemattajättämisspykälään, eli 34 §:n 2 momentin 4 kohtaan, jonka mukaisesti kuuleminen ”saattaisi vaarantaa päätöksen tarkoituksen toteutumisen”. Toimenpide on käytännössä määrääjäksi annettu kielto, mutta samalla voidaan aloittaa kuuleminen mahdollista, varsinaista markkinointikieltoa varten. Kielto pitää selvityksen jälkeen joko purkaa tai asia ratkaista lopullisesti. Toimenpide on sama kuin tilapäinen markkinointikielto (Kom. as. 889/2008 art 91.2, laki 294/2015 32 § 1 mom.) Kyseessä on hallintopäätös.
- Markkinointikielto 2, erä- tai eläinکوhtainen: Markkinointikielto koskien tuote-erää, lohkoa tai eläintä. Poikkeaman aiheuttama vahinko voidaan rajata, joten myös kielto rajataan koskemaan vain tiettyä erää, eläintä tai lohkoa. Kun kielto koskee eläintä tai eläinryhmää, seuraa siitä eläimelle aina siirtymäaika. Kielto voi myös koskea esimerkiksi tietyn lehmän lypsämää maitoa siirtymäkauden ajaksi. (Kom. as. 889/2008 art 91.1, laki 294 32 § 2 mom.) Viranomaisen varmentaa uusintatarkastuksella tai muulla tavalla, että kieltoa on noudatettu. Kyseessä on hallintopäätös, jota on edeltänyt kuuleminen.
- Markkinointikielto 3, koskien koko tuotantoa: Markkinointikielto koskien koko tuotantoa, tuotantosuuntaa tai eläinlajia. Annetaan mahdollisesti määrääjäksi. (Kom. as. 889/2008 art 91.1, laki 294 32 § 2 mom.) Poikkeaman aiheuttamaa vahinkoa ei voida rajoittaa erään, joten myöskään kieltoa ei voida rajata erään. Kielto koskee toimijan tuotannossa olevia tuotteita, esimerkiksi pellolla kasvavia kasvustoja tai valmistusprosessissa olevia tuotteita sekä mahdollisesti myös varastossa olevia raaka-aineita. Viranomaisen varmentaa uusintatarkastuksella tai muulla tavalla, että kieltoa on noudatettu. Kyseessä on hallintopäätös, jota on edeltänyt kuuleminen.
- Määräaikainen markkinointikielto: Päätös määräaikaisesta markkinointikiellosta, joka voi olla enintään kahden vuoden pituinen. (Neuv. as. 834/2007 art 30.1, laki 294/2015 32 § 2 mom.) Toimijaa kuullaan aina ennen päätöstä. Toimijaa kielletään pitämästä luomutuotteita kaupan ja hänen asiakirjaselvityksensä eli luomutodistuksensa peruutetaan. Toimija voi edelleen olla ilmoittautuneena valvontaan, jolloin hänen tulee noudattaa luomuehtoja ja hänen toimintaansa tarkastetaan. Mahdollisesti annettavassa luomutodistuksessa todetaan, ettei toimija voi pitää tuotteita kaupan luonnonmukaiseen tuotantoon viittaavin merkinnöin. Kielto koskee määräajan kaikkea mikä on kasvamassa, tuotannossa ja varastossa. Kielto koskee siten koko tuotantoa, joka tuotetaan kiellon aikana.
- Määräaikainen markkinointikielto ja esitutkintapyyntö: Markkinointikielto määräajaksi, enintään kahdeksi vuodeksi. Toimijaa kielletään pitämästä luomutuotteita kaupan ja hänen luomutodistuksensa peruutetaan. Lisäksi tehdään lain 294/2015 34 § nojalla esitutkintapyyntö poliisille.

14 SUOJATTUJEN ALKUPERÄNIMITYSTEN, SUOJATTUJEN MAANTIETEELLISTEN MERKINTÖJEN JA AITOJEN PERINTEISTEN TUOTTEIDEN KÄYTTÖ JA MERKINNÄT

Tässä kappaleessa on esitetty EU:n nimisuojalainsäädännöllä suojattujen elintarvikkeiden ja alkoholituotteiden valmistukseen ja myyntiin liittyvät viralliset tarkastukset Suomessa. Suomalaisia nimisuojuotteita on kaikkiaan 12, joista yhdeksän on elintarvikkeita ja kolme alkoholituotteita:

- <https://aitojamakuja.fi/tutustu-12-suomalaiseen-nimisuojuotteeseen/https://aitojamakuja.fi/en/finnish-products-with-tsg-pdo-and-pgi-classifications/>

Lisätietoja:

- [Elintarviketurvallisuus Suomessa 2019](#)

14.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta

Nimisuoja järjestelmä on Suomessa edelleen melko heikosti tunnettu. Valvonnassa havaitaan virheitä nimisuojuotteiden elintarvikkeiden valmistuksessa ja markkinoinnissa, mutta näyttää siltä, että virheet on tehty ilman tarkoitusta kuluttajan harhaanjohtamisesta ja että ne johtuvat puutteellisesta elintarvike- ja nimisuojalainsäädännön tuntemuksesta. Erityisesti ulkomaisten suojattujen nimien käytössä havaitut virheet johtuvat yleensä tiedonpuutteesta. Muutamia tunnettuja nimiä koetaan yleisnimiksi ja niitä käytetään riippumatta siitä, onko kyseinen elintarvike juuri sitä nimenomaista nimisuojuotetta laatua vai jotain sen kaltaista tuotetta.

Perinteisesti valvontayksiköissä valvontaresursseja on ohjattu kuluttajien terveyttä uhkaaviin riskeihin, sillä yleisen elintarvikelainsäädännön perusteella tehtävää valvontaa suunnitellaan ja kohdennetaan riskiperusteisesti. Nimisuojuotteiden valvonnan puute ei aiheuta kuluttajille terveydellistä vaaraa, mutta nimien virheellinen käyttö saattaa johtaa kuluttajia harhaan ja aiheuttaa heille taloudellisia tappioita.

Karjalanpiirakan voidaan katsoa olevan merkittävin suomalainen nimisuojuote. Sen muutoshakemus hyväksymisen vuoden 2019 lopussa ja sen myötä ovat poistuneet lähes kaikki karjalanpiirakka nimeä koskevat vaatimustenvastaisuudet. Vuoden 2019 tarkastukset tehtiin ajanjaksona, jolloin muutoshakemus oli käsittelyssä. Näyttää siltä, että muutoshakemuksen vireilläololla on voinut olla vaikutusta arviointiin.

14.2 Viralliset tarkastukset

Taulukko 14.2.1 Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä.

Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä	402
Ennen markkinoille saattamista	37
Tavanomaiset markkinat	365
Sähköinen kaupankäynti	-

Tehtyjen tarkastusten lukumäärissä ovat mukana sekä Valviran tekemät alkoholijuomien valmistukseen liittyvät tarkastukset että kuntien elintarvikevalvontaviranomaisten Ruokaviraston ohjauksessa tekemät nimisuojustujen elintarvikkeiden valmistukseen ja myyntiin liittyvät tarkastukset. Sähköistä kaupankäyntiä ei erikseen ole tarkastettu tai siihen liittyviä tarkastustuloksia ei tallenneta erikseen valvontatietojärjestelmään (ei ole omaa paikkaa järjestelmässä).

14.3 Vaatimustenvastaisuudet

Taulukko 14.3.1 Havaitut vaatimustenvastaisuudet ja niistä aiheutuneet toimenpiteet.

Vaatimustenvastaisuudet				Toimet/toimenpiteet	
	Havaittu virallisissa tarkastuksissa	Tarkastettujen toimijoiden kokonaismäärä*	Niiden tarkastettujen toimijoiden lukumäärä, joiden osalta havaittiin vaatimustenvastaisuuksia*	Hallinnolliset	Oikeudelliset
Ennen markkinoille saattamista	4	35	4	-	-
Tavanomaiset markkinat	25	333	23	1	-
Sähköinen kaupankäynti	-	-	-	-	-
Ennen markkinoille saattamista	-	-	-	-	-
Petolliset ja vilpilliset menettelytavat	-	-	-	-	-

Tarkastusten lukumäärissä ovat mukana sekä Valviran tekemät alkoholijuomien valmistukseen liittyvät tarkastukset että kuntien elintarvikevalvontaviranomaisten Ruokaviraston ohjauksessa tekemät nimisuojustujen elintarvikkeiden valmistukseen ja myyntiin liittyvät tarkastukset. Elintarvikkeiden osalta vaatimustenvastaisiksi on laskettu Oiva-arvion C ja D saaneet tarkastustulokset.